

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

VOL. LIX

Grudis — December 4, 1974

Nr. 89

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

FORDAS PAS BREŽNEVĄ

Tarp gražių pažadų ir realybės

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

Iš lietuviško taško žiūrint, prezidento Fordo glėbesčiavimas su Brežnevu Vladivostoke atrodo kaip įgrisęs pasikartojimas. Kiek jau kartų matėme amerikiečių politikų mūsų tarpe kalbant apie Lietuvos išlaisvinimą ir kovą su komunizmu! Tai tačiau ne kiek nekiludė tiems patiems žmonėms, patekus į Maskvą, kelti taures už taikos, tuo pačiu ir status quo išlaikymą. Ir dabartinis prezidentas nėra išimtis. Prieš keletą metų, kalbėdamas už honorarą Chicagos Alto parengime jis panaudojo visą jam pasiūstą medžiagą apie Lietuvos bylą. Mes jam plojome, ne tik už tą kalbą, bet ir už tai, kad jis kongrese visados būdavo eilėse tų kurie išpėdavo nepasitikėti sovietais ir apgailestavo Jaltos bei Potsdamo susitarimus bei sovietų pasistūmėjimą Vakarų Europon. Jo antikomunizmas buvo taip žinomas, kad tapus prezidentu, N.Y. Times vylėsi, kad jis ir tarptautinė padėti žiūrės kitaip negu apie jį kalbėjo savo tolimos provincijos Grand Rapids rinkikams (ir mums).

Dabar tas pats žmogus per kelias valandas susitarė su Brežnevu apriboti abiejų kraštų puolamuosius ginklus. Pagal jo spaudos sekretorių Ron Nessen, Fordas toli pralenkęs Nixoną, kuris tokio susitarimo negalėjo pasiekti per eilę metų!

Noras atkreipti tautos dėmesį į užsienio politiką tuo metu, kai ji yra labai susirūpinusi ūkine būkle, kuri yra tokia neaiški, kad sunku griebtis kokių konkrečių žingsnių, yra suprantamas ir gal pateisinamas. Sunku tačiau tikėtis, kad jis turėtų pasisekimo. Net buvęs Fordo spaudos sekretorius Jerald F. terHorst, kuris dar jaučia savo buvusiam bosui simpatijų, rašo, kad kol kas Fordo-Brežnevo susitarimas nėra daugiau kaip tik rankos paspaudimas. Dar reikės nemažai

žemesnių pareigūnų derybų, kad susitarti dėl techniško smulkmenų, o svarbiausia rasti būdą patikrinimui, kad sovietai neprasilenktų su sudarytu susitarimu. O kad sovietais negalima pasitikėti, Fordas net 25 metus teigė iš kongreso tribūnos!

Antra vertus Brežnevo-Fordo susitikimas įrodė, kad sovietai ir toliau siekia galimai geresnių santykių su JAV. O kadangi to paties

nori ir JAV, nebuvo sunku susitarti dėl puolamųjų ginklų apribojimo. Juo labiau, kad tiek ginklų, kiek leidžiama kiekvienam kraštui, dar neturi nė viena pusė, o jau esamų seniai pakako, kad išlaikyti 'teroro balansą', kuris totalinį karą daro neįmanomu.

Už tat viską krūvon suėmus (ir užmiršus kartėlį dėl ankstyvesnių pareiškimų nebojimo), Fordo kelio-

nė i Tolimuosius Rytus yra sveikintina. Ne dėl jau pasiektų rezultatų, o dėl iniciatyvos derėtis ir ... intriguoti. Įdomi smulkmena. Kai Fordas skrido į Vladivostoką, kiniečiai paskleidė gandus per užsienio korespondentus, kad Pekinas buvo jau tris kartus išpėtas apie sovietų pasirošimus pulti Kiniją. Išpėjo kažkokia 'trečia' valstybė. Kokia, nesunku išpėti: tik JAV turi žvalgybos satelitus, kurie gali susekti sovietų armijų manevrus. Kol kas ne dora, bet suktumas yra užsienio politikai vesti reikalingas įrankis.

SVARSTO ARABŲ NAFTOS VERSMIŲ UŽĖMIMĄ

BRONIUS AUŠROTAS

'Human Events' savaitrašis savo XL23. numeryje išdėdė net du straipsnius, kuriuose svarstomos ir puoselėjamos mintys apie galimą arabų žibalo šaltinių karišką okupaciją ir nusavinimą. Vienaime straipsnyje plk. Robert D. Heint, Jr. žiūri į tokį veiksmą iš kariškos pusės; gi antrajame prof. Jeffrey Hart, apsvarsto tokią akciją bei politiškai-karišką galimybes ir jų reikalingumą.

J. Hart, prisimindamas pastaruosius prezidento Ford ir Valst. sekretoriaus H. Kissinger pareiškimus, alyvą kontroliuojančių kraštų adresu, teigia, kad "ir Prezidento ir jo valst. sekretoriaus pareiškimai iššaukė labai greitą reakciją žibalo monopolio sluoksniuose". Šia proga Australijos min. pirm. Gough Whitlam (komunistams pasidavęs socialistas) JT pilnatyje pasakė toje kalboje pabrėžė, kad "karas už išteklius ir energijos šaltinius, šiais moderniais laikais, būtų visiškai nesąmonė". Gi NY Times dienraščio nuolatinis bendradarbis A. Lewis šiame laikraštyje rašė, kad "britų

angliakasių obalsis, jog durtyvais negalima iškasti anglių, yra pritaikomas ir šiuo atveju".

Vienok profesorius neabejoja, kad Fordo administracija svarstanti net keletą variantų-galimybių, kaip Amerikai derėtų pasiekti šiuo nelemtu atveju. Viena tokia i arabus spaudimo priemonių galėtų būti maisto išvežimas i arabų gyvenamąsias kraštus, lygiai pritaikant ir diplomatišką slėgimą.

Žinoma, arabai taip pat supranta, kad tik vienintelė JAV tegalinti priversti Izraelį atsitraukti iš arabų užgrobtų teritorijų ir dėl to arabai žaidžia su JAV labai atsargų žaidimą: žibalo ir karo klausimai dar nėra surikiuoti ant šachmatų lentos stalo.

Svarstant visą virtinę labai sudėtingų klausimų, prieinama išvados, kad tokia Libija ir kiti maži Persų įlankos žibalo išveža emigrantai gali nulemti JAV ir V. Europos aukštai technikai ir pramoniškai išvystytų kraštų gyventojų likimą. Neužmirština, kad maži kraštai, liliputinės vals-

tybėlės, tas žibalo versmes neparengė techniskam jų išnaudojimui savo jėgomis: žibalo pasiekia dienos šviesa todėl, kad JAV ir V. Europos specialistai idėjo daug pinigų ir patyrimo, kad tos versmės būtų naudingos visiems žmonėms. Gi arabai, siekdami šovinistiškų versmų, iškėlė naftos kainas i stratosferišką aukštį, kad šiuo būdu pasmaugtų pramoniškai išsivysčiusius kraštus, rašo Hart.

Esą keliolika svarių argumentų būvę iškelti arabų žibalo diskusijose ir būtent, kad "kariškas žibalo versmių okupavimas nebūtų praktiškas". Autoriaus nuomone, tie argumentai nebuvę labai įtikinantys: nors arabai ir išsprogintų žibalo versmes (vienas iš argumentų), bet pastarosios nesančios per daug giliai po žeme ir būtų lengva jas greit sutaisyti. "Jeigu pilnai pavyktų 48 val. žaibiška operacija, tada arabų šeimai būtų pritenkti prie sienos", samprotauja profesorius.

Kitas arabų žibalo okupantas, plk. R. H. Heint Jr., ši klausimą nagrinėja iš grynai kariško požiūrio. Jis prisimena senatoriaus William Fulbright pasisakymą, kai arabai paskelbė i JAV žibalo įvežimo draudimą, kad "karišku požiūriu arabai yra lygiai tiek svarbūs kaip stirnos liūtų pasaulyje".

R. Heint galvoja, kad ryšium su šia senatoriaus pažiūra, priimtini dėsminiai šie klausimai:

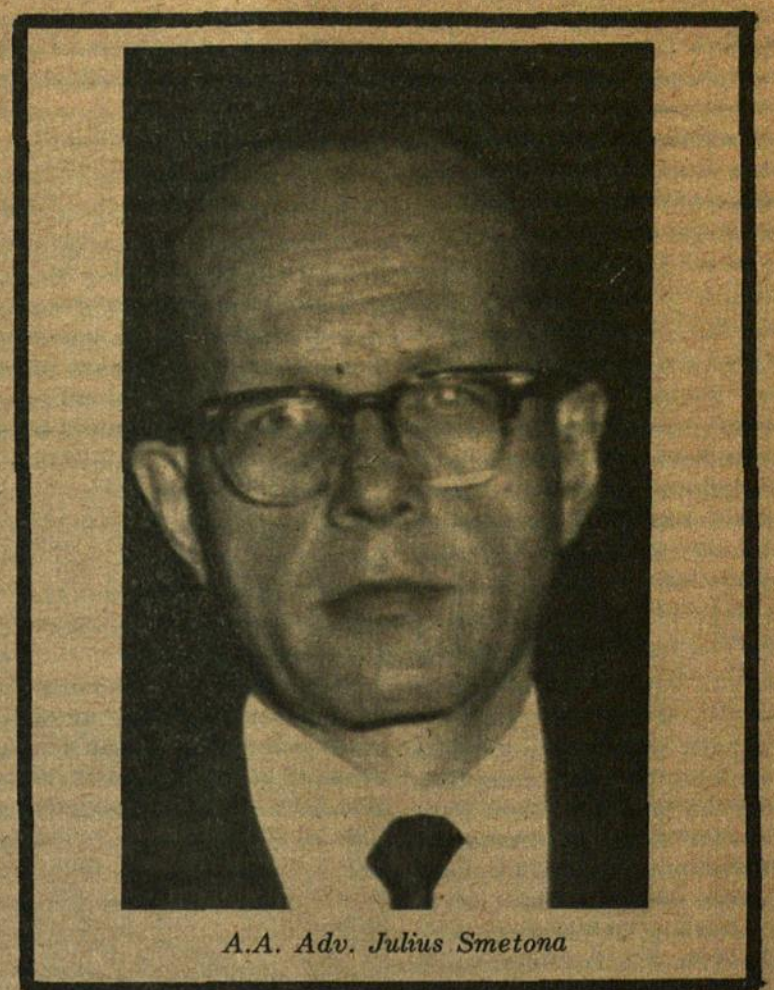
1. Ar JAV ir kiti V. Europos pramonės kraštai gali moraliskai pateisinti karišką akciją už jiems reikalingos energijos nenutrūkstamą tiekimą?

2. Ar tokie veiksmai Persijos įlankoje, nenutraukiant žibalo tiekimo, imanomi praktiškai įvykdyti?

3. Kaip i tokius veiksmus atsakys SSSR? Ar žibalo versmių užsitikrinimas nesukels karo tarp milžinų?

Svarstydamas tuos klausimus pulkininkas prieina išvados, kad arabai pramonės kraštams paskelbė karą, įvykdydami Pearl Harbour smūgį (suprask žibalo kainų pakėlimas) ir "ar mes to norime ar ne, mes esame karo stovyje su arabų kraštais. Dabar tik lieka klausimas ar mes kapituluosime, kad išliktume gyvi".

Esą arabų ekonomiškai agresija prieš pramonės kraštus pateisintu mūsų karišką ir tam tolygią priešpriemonę, rašo Heint. Toliau persvarstęs geografiš-

A.A. Adv. Julius Smetona

MIRĖ ADV. JULIUS SMETONA

Š. m. lapkričio 28 d. Clevelande Šv. Vincento ligoninėje mirė nuo kraujo išsiliejimo galvos smegenyse, adv. Julius Smetona, pirmojo ir paskutiniojo Lietuvos prezidento Antano Smetonos sūnus.

Velionis buvo gimęs 1913 m. vasario 17 d. Vilniuje. 1930 m. baigė Kauno jėzuitų gimnaziją, 1935 m. Vytauto D. Universitete teisės fakultetą ir buvo pakviestas civilinės teisės katedros asistentu. 136-37 karo mokykloje atliko karinę prievolę ir iš jos išėjo atsargos jaunleitin. laipsniu. 1937-39 m. gilino studijas Paryžiuje.

Sovietams okupuojant Lietuvą, 1940 m. birželio mėn. 15 d. kartu su tėvais ir artimaisiais paliko Lietuvą.

Atvykęs i JAV ir apsigyvenęs Clevelande, Western Reserve universitete studijavo teisę. Išlaikęs egzaminus vertėsi Clevelande ad-

vokatūra. Aktyviai dalyvavo tautinėse organizacijose eidamas vadovaujančias pareigas neolituanuose ir Tautinėje Sąjungoje.

Ilgus metus Julius Smetona buvo pati ryškiausia Clevelando lietuvių kolonijos kovos už lietuvių tautos laisvę ir valstybės atstatymą asmenybė. Laikas betgi bėgo, prailgusiame kelyje i laisvą Lietuvą atsirado ir pavargusių ir kitais keliais pasukusių. Velionis nepaprastai išgyveno visus nukrypimus nuo, jo įsitikinimu vienintelio tikro kietos kovos už Lietuvos valstybės nepriklausomybės atstatymą kelio, ir i jokių kompromisų niekada nesileido.

Paskutiniajais metais ir pavergtoje Lietuvoje ir JAV lietuvių išeivijoje pasirodė skaidrių laisvės kovos ir tautinio susipratimo žiburių. Tie žiburiai velioniui buvo didžiausias dvasinis sustiprinimas ir viltis.

Su ypatingu pakilimu džiaugėsi herojiškai tvirtu patrioto Simo Kudirkos tebeklingu išlaisvinimu ir giliai išgyveno jo triumfalinį ir tokį vieningą sutikimą Clevelande.

Bet vieną dieną po Simo Kudirkos apsilankymo Julius Smetona sunkios ligos pakirstas buvo paguldytas i švento Vincento ligoninę, iš kurios jau nebeišėjo.

Nuliūdime liko žmona Birutė, sūnūs Antanas, Vytautas ir Juozas.

Atsisveikinimas su velioniu įvyko š. m. lapkričio 29 d. Flyn laido tuvių namuose. Plačiau bus aprašyta kituose Dirvos numeriuose.

Lapkričio 30 d. po iškilmingų pamaldų Šv. Jurgio bažnyčioje, palaidotas Visų Sielų kapuose, palydint gausiam lietuvių ir svetimtaučių būriui bičiulių ir artinių.

Mirė

• Prof. Juozas Brazaitis, 71 m., Darbininko redaktoriaus, lapkričio 28 d. mirė New Yorke. Velionis nuo Lietuvos okupacijos laikų dalyvavo rezistencinėje politinėje veikloje, buvo Lietuvos laikinosios vyriausybės ministras pirmininkas, Lietuvių Fronto atstovas Vlike.

PAGERBĖ LIETUVOS GEN. KONSULĄ A. SIMUTĮ

Lietuvos Generalinio Konsulo New Yorke A. Simučio 65 metų sukakties minėjimo, įvykusio lapkričio 23 d., Kultūros Židinyje, dalyvaujant virš 200 žmonių, prezidiumas. Iš kairės giedant tautos himną stovi: tėv. P. Baltakis, OFM, Mr. Ozoliūns, L. Valiūnienė, V. Sevrukas, dr. K. Valiūnas, J. Simutienė, Lietuvos generalinis konsulas New Yorke A. Simutis, R. Budrienė, prel. J. Balkūnas, dr. P. Vileišis, I. Vakselienė ir A. Vakselis.

Minėjimą rengė New Yorke lietuvių organizacijų komitetas, vadovaujamas LB Apygardos pirm. A. Vakselio. Jubiliatą žodžiu sveikino Vliko pirm. dr. K. Valiūnas, prel. J. Balkūnas, tėvas P. Baltakis, OFM, PMT pirm. latvė Ozoliūns ir kiti. Pagrindiniu kalbėtoju buvo dr. P. Vileišis. Atidarymo žodį tarė A. Vakselis, rengimo k-to pirmininkas. Akademiją pavairino ir meninė programa, kurią atliko vyrų choras, vadovaujamas muz. V. Strolkos ir tautinių šokių grupė, vadovaujama J. Matulaitienės. Po oficialios dalies buvo šokiai. Gauta daug sveikinimų raštų iš įvairių Amerikos miestų diplomatinėjų atstovų, organizacijų ir draugų, kuriuos perskaitė programai vadovavęs R. Kezys.

L. Tamošaičio nuotr.

AUSTRALIJOS PADANGĖJE

ANTANAS LAUKAITIS

SYDNĖJAUS "DAINOS" DVIDEŠIMTMETIS

Lapkričio 9-tą dieną, didžiulėje Auburn salėje, Sydnėjaus lietuvių choras 'Daina' grandioziniu koncertu atšventė savo gyvavimo 20-tį. Susirinkę virš 400 syndėjiškių lietuviškos dainos mėgėjų, savo tarpe turėdami ir nemažai svečių iš kitų lietuviškųjų kolonijų, turėjo progos pasiklausyti šiame jubiliejiname koncerte išpildytų šio choro moterų, vyrų ir mišraus vieneto dainų. Viso, su pakartojimais, šie trys chorai išpildė 23 dainas, kurios beveik be išimčių buvo palydėtos skambiais plojimai, kas aiškiai įrodė stiprų ir gerą pasiruošimą šiam koncertui.

Choras 'Daina' Sydnėje įsisteigė 1954 metais. Tuo metu buvęs apylinkės V-bos narys, dabar Sydnėje esąs didelis biznierių Pranas Sakalauskas, surinkęs 40-tį dainininkų, pakvietė Joną Gaižauską jam vadovauti. Pats choras išsirinko pirmuosius savo seniūnus, kurių O. Grosienė dar ir dabar gerai verčiasi savo nuosavoje prekyboje, kai K. Batūra, jau eilę metų gyvena Toronto, Kanadoje ir ten yra žinomas kaip didelis skautų veikėjas. Metų laikotarpyje chorui yra vadovavęs Algis Plūkas, kai 1957 metais šį darbą perima muz. Kazimieras Kavaliauskas ir jam iki pat savo mirties, vadovauja 12 metų. Šiame laikotarpyje choras išaugo į stiprų ir didelį vienetą. Jie giedoja bažnyčioje, minėjimuose, savuose ir kitų ruošiamuose koncertuose jie gražiai reprezentavo mūsų gražiąją dainą, tuo pačiu keldami ir josios meilę mūsų visoje lietuviškoje bendruomenėje.

1969 metais, po staigios K. Kavaliausko mirties, choro dirigavimą perima Bronius Kiveris, buvęs šio choro krikšto tėvas ir ilgametis jo rėmėjas. Greitu laiku choristų skaičius padaugėjo, persokant net 60-tį. Su nauju chorvedžiu atjaunėjo ir pagyvėjo, ypatingai savuoju repertuaru 'Daina'. Be vietinių lietuviškų pasirodymų išeinama plačiau ir į tarptautinius, bei australų koncertus, iš kurių pats žymiausias buvo oficialiame Sydnėjaus Operos rūmų atidarymo koncerte, ypatingai kai šiuos didžiulius rūmus atidarė Anglijos karalienė. Choro eilėms vis didėjant, buvo sudarytas ir atskiras moterų choras, kuriam vadovauti buvo pakviesta jaunoji muzikos konservatorijos studentė Zita Belkutė, kuri su savo vienetu pirmą kartą pasirodė 1972 metais.

Įsisteigus lietuvių Namams, gražų ir šiltą prieglobstį juose rado ir mūsų choras, kuris juose turi savasias repeticijas ir dažnai, bendrai ar paskirai, išpildo klube savaitgalines programas. Be pačių choristų, dirigentų, labai didelį darbą

atlieka ir choro valdyba, kurią dabar sudaro: Pr. Nagys – pirm., A. Kramilius, P. Ropė ir parengimų šeimininkė E. Mickevičienė.

Nuskambėjus galutinai koncerto muzikos garsams, pasikeitus dovanomis ir sveikinimo kalboms, buvo pakviesti ir gausiai salėje kaip žiūrovai dalyvavę buvę šio choro dainininkai, kartu su visu choru sudainuoti viena dainą. Nors apsirengimas jų ir skyrėsi nuo puikiai atrodančių dabartinių choristų, tačiau daina suskambėjo taip galingai ir gražiai, savo muzikais tonais lyg tai ir kviesdama savo buvusius dainininkus, po turėtų atostogų ir vėl išjungti į šį didelį ir gražų mūsų reprezentacinį vienetą.

Sveikinant visą 'Dainą' jos sukaktuvių proga, norisi jiems palinkėti ir toliau tos dvasinės stiprybės ir ištvermės, kuri juos lydėjo pirmuosius 20 metų, kad ir toliau taip tvirtai žengiant mūsų lietuviškuoju keliu Australijoje, jie su mūsų gražiąja daina mus džiugintų, puoselėtų jos meilę mūsų jaunimo priaugančioje kartoje ir tuo pačiu rodytų jos skambesį australų tarpe. Ačiū už puikų koncertą.

Melbourne Baltų Komiteto moterys, lietuviams pasiūlius, suruošė moterų eitynes, kurių tikslas buvo vieša demonstracija prieš Darbiečių vyriausybę ir tuo pačiu piniginių lėšų teikimas, veiklai prieš vyriausybės pripažinimą remti. Kelio atstumas buvo 10 kilometrų ir jis prasidėjo nuo Latvių Namų ir baigėsi Lietuvių Namuose. Šiose eitynėse dalyvavo virš 200 baltų tautybių moterų pasipuošusių savo tautiniais drabužiais, nešant Australijos ir saviasias tautines vėliavas. Šią visą didelę eiseną lydėjo ir sankryžose stabdė judėjimą, viešos vyru ir moterų policijos pareigūnai. Žygio pabaigoje Lietuvių Namuose ateinančių moterų jau laukė didžiulis skaičius žmonių, kurie jas sutiko su ovacijomis, vėliau visas eisenos dalyvės pavaišinant. Be didelės padarytų moterų reklamos Pabaltijui, buvo šios eisenos dalyvių surinkta virš 3000 dolerių, kurie buvo atiduoti Baltų Komitetui. Šis gražus Melbourne moterų pavyzdys ir australų tarpe sukėlė didelį susidomėjimą.

Adelaidėje mūsų žinomoji solistė ir mokytoja A. Gučiuvienė, mūsų kultūrininko Pr. Pusdešrio prašoma, bažnyčios parapijos salėje pravėdė operos 'Juratė ir Kastytis' (iš plokštelių pristatymą). Savo pačios iniciatyva ji iš Chicago buvo išsiųsusi puikių spalvotų skaidrių, padarytų spektaklio premjeros metu. Šios

operos pristatymas praėjo su didžiausiu pasisekimu, kai visi į jį atsilankę, jautėsi jog buvo patys šioje operoje. Numatoma, kad šios mūsų operos pristatymas bus pakartotas Melbourne ir Sydnėje, ypatingai kai p. A. Gučiuvienė šiam reikalui yra taip gerai pasiruošusi, kas tikrai sužavės ir šių miestų lietuviškos operos mėgėjus.

Nedidelės Brisbane lietuvių kolonijos Bendruomenės V-bos narys dr. Vytautas Kiaušas, kartu su kapelionu dr. P. Bačinsku, gavę šio miesto arkivyskupo leidimą, į anglų kalbą perspausdino Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kroniką ir ją išsiuntinėjo visiems šios valstijos katalikų kunigams, prašydami jų ne tik moralinės, bet ir asmeninės paramos lietuviams.

Po pirmųjų savo darbo metų Sydnėjaus Lietuvių Klubas turėjo savo pirmąsias užbaigtuves ir metinį narių susirinkimą. Pirmininko Vyta. Simniškio pranešimu, klubas per savo darbo metus turėjo 43.000 dolerių pelno, kas yra tikrai gražus darbo rezultatas. Kaip jau ne vieną kartą anksčiau rašiau, mūsų Lietuvių Klubas šiltą prieglobstį rado daugumai vietinių organizacijų, kai valdyba yra labai artima visai jaunimo veiklai ir juos visokeriopa remia. Į naująją klubo valdybą buvo išrinkti: V. Simniškis – pirm., M. Petronis, B. Kaufeldas, A. Kramilius, A. Reigys, Pr. Nagys ir A. Migevičius. Geros sekmės ir ateityje mūsų naujai valdybai.

Po penkerių metų didelių pastangų ir pasižventimo Melbourne Lietuvių Klubas gavo licenzijuoto klubo teises. Didieji Melbourne Lietuvių Namai esantieji kone pačiame miesto centre, labai daug pasitarnavo visiems lietuviškiems reikalams ir čia prieglobstį rasdavo visi, tačiau jų išlaikymas buvo brangus ir reikėjo rasti priemonių, kad jie patys save galėtų išsilaikyti. Neturint gerimams licenzijos buvo neįmanoma ką nors plačiau pradėti veikti. Buv. namų pirmininko inž. J. Pelenausko iniciatyva ir buvo šis reikalas pradėtas judinti ir galų gale licenzija gauta. Nors Viktorijos valstijoje ir yra uždrausta klubuose turėti pokerio mašinas, kas ypatingai duoda klubams daug pelno, tačiau jau dabar šiuose namuose yra daroma daug naujų pakeitimų, specialių įrengimų ir, pagal dabartinį klubo pirmininką A. Ramanauską, iškilmingas šio klubo atidarymas įvyks tuoj po N. Metų.

WANTED EXPERIENCED FINISH REPAIRMAN

Full time, Paying top wages, and have ideal working conditions. Paid vacations, & other benefits. Working 45 hours per week.

HEKMAN FURNITURE CO.
1400 BUCHANAN SW
GRAND RAPIDS, MICH.
616-452-1411

An Equal Opportunity Employer (86-92)

L.S.T. Korp! Neo-Lithuania kviečia visus korporantus su šeimomis, draugais ir pažįstamais į

NAUJŲJŲ 1975 METŲ SUTIKIMĄ CHICAGOJE

1974 m. gruodžio mėn. 31 d.

LIETUVIŲ TAUTINIULOSE NAMUOSE

6422 SO. KEDZIE AVE.

Telef. 778-9878

Vietos rezervuojamos ir pinigai sumokami iki gruodžio mėn. 21 d. pas Bronių Kasakaitį, 7150 So. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629, telef. 778-7707.

■ Laiškai Dirvai

KOKS NESMAGUS KLAIDOS ATITAIŠYMAS!

Kaip žinoma, dažnokai pasitaiko, kad straipsniuose ar knygose įsivelia svarbių korektūros klaidų, kurias būtina atitaisyti. Dar dažniau įsivelia ar būna prielaima faktinių klaidų: apsirikimų, tyčinių prasimanyimų, sąmoningų melų ir dar blogesnių dalykų. Jų tiek apstu dabar mūsų spaudoje,

kad ne visada suinteresuotiems užtektų laiko bei noro atitaisinėti.

Pastaruoju laiku Dirvoje pastebėjau vieną klaidą ar apsirikimą kurio mano dideliame džiaugsmui būtų buvę geriau neatitaisyti.

Dirvos 81 nr. septynių Čikagos dienų skiltyje mano brangus bičiulis Vladas Bu-

tėnas trumpai, bet puikiai aprašė išleistuvių pobūvį p.p. Karvelių namuose, kur dalyvavo Lietuvių žurnalistų Sąjungos valdybos nariai in corpore, buv. LRD pirmininkas Aloyzas Baronas, dar kai kurie svarbūs svečiai bei šeimininkų giminės. Ir pobūvyje įvyko tikras siurprizas, kai kolega Būtėnas išgirdo mane iš plokštelių dainuojant Spaudos baliaus valšą. Ir pridėčiau, kad per Karvelio garsiakalbį valsas ir jo dainininko balsas tą naktį ypač gerai nuskambėjo.

Grįžęs iš kelionių į Los Angeles, aš šią žinią paskaičiau, kaip suprantama, su dideliu pasitenkinimu. Paskaitė ir kai kurie kiti los-angliečiai, nes netrukus net keletas telefonų mane sveikino, kaip dainininką, ir linkėjo toliau testuoti šį labai vertingą polinkį. Netrukus vieno gero sambūrio ponias ėmė kalbinti, ar nesutikčiau ir jų ruošiamo pobūvio programoje nors kartą pasirodyti ir "ką nors", ne būtinai tik spaudos valšą, padainuoti. Aš, žinoma, pradžioje kukliai atsisakibėjau, skiedžiau ir dūms leidau, bet daviau suprasti, kad gal kada nors ir pasinaudočiau tokiu vertingu pasiūlymu, ypač kai mūsų saloj (atsiprašau -- kolonijoj), šalia Pavasario, daugiau žymesnių tenorų kaip ir nebeįprauga.

Bet štai tas pats V. Būtėnas Dirvos 85 nr. staiga pranešė, kad jo pranešime buvusi įsibrovusi klaida: spaudos valšą dainavęs ne aš, bet mano senų laikų bičiulis Kaune, A. Šabaniauskas. Ir už tą klaidą jis atsiprašė skaitytojus. Spėju, kad skaitytojam čia buvo maždaug vistiek. Atsiprašyti būtų buvę galima nebent Šabaniauska, bet jis irgi per toli, Dirvos tenai negauna. Reikėjo todėl tą klaidą pakliti ir taip skausmingai neatimti iš manęs malonumą patikti dainininku. Juk tik Naujienos laikas nuo laiko dar primena skaitytojams, kad aš esąs buvęs dainininkas, bet dabar jau niekam mano balsas nebetikęs. O kai ir V. Būtėnas gera gauda atšaukė -- tai kas mano dainavimais betikęs? Aš negirdom užmerkiu akis į kitas man priskiriamas klaidas ir baisybes. Bet bent šios vienos reikėjo neatitaisyti.

Bronys Raila

TAUPYKITE DABAR

Pas mus. Ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekvienam skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

UŽ CERTIFIKATĄ MOKAME:

7½% — 4 metų su \$1,000, minimum.
6¾% — 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6½% — 1 metų su \$1,000, minimum.

VĖLIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI pradėjus naują taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos sąskaiton įdėjus atitinkama sumą.

Member F.S.L.I.C., Washington, D.C. Equal Opportunity Lender

Saint Anthony Savings

1447 So. 49th Court • Cicero, Illinois 60650

Phone (312) 656-6330

Open Mon., 9-8; Tues, Thurs., Fri., 9-5; Sat., 9-1; Closed Wed.

Juozas Gribauskas, vedėjas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRYNS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO.
2533 W. 71 St. Tel GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel TO 3-2108-9
TRYNS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

MACHINISTS TOOL ROOM

58 hour week, days. Due to retirement we have an immediate need for an all around tool room machinist. Ideal candidate will have several years experience as a job journeyman machinist and be able to grind tools & set up and operate standard tool room equipment. Good hourly rate, plus above average fringe benefits.

FOOTBURT-REYNOLDS

a division of Reynolds
Aluminum co.
1311 Chardon Rd., Euclid, Ohio
An Equal Opportunity Employer

MACHINE REPAIR MAN

Must be experienced on a wide variety of standard machine tool, and equipment, capable of installing, maintaining and repairing machines. Excellent hourly rate and fringe benefits. Call employment manager for interview appointment.

ANDERSON I B E C

19699 Progress 216-238-5800
Strongsville, Ohio
An Equal Opportunity Employer

PART-TIME OPPORTUNITY

- Housewives (2-3 hrs. Daily)
- College Students
- Apt. Dwellers
- Persons Needing Extra Income

SHOW & SELL AVON'S FANTASTIC FALL & HOLIDAY LINE!
Call Mrs. Russell
216-521-2030 216-449-3622

Lietuvių Bendruomenės Sydney Apylinkės Australijoje pirmininkas Juozas Maksvytis (kairėje) sveikina Dainos chorą 20 metų veiklos proga Jubiliejinio koncerto metu š.m. lapkričio mėn. 9 d. Dalyvavo apie 500 svečių. (Iš dešinės) chorvedžiai Bronius Kiveris ir Zita Belkutė buvo publikos labai įvertinti ir maloniai priimti. Choro valdybos pirmininkas yra Pranas Nagys; ir reikia pažymėti, kad valdybos ir chorvedžių bendradarbiavimas, ir sąmoningos choristų kūrybinės pastangos, suteikia 'Dainos' chorui neabejotiną stiprybę. Choro yra 62 choristai.
V. Vilkaičio nuotrauka.

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVAP. O. BOX 03206
CLEVELAND, OHIO 44103
TEL. (216) 431-6344

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR VYTAUTAS GEDGAUDAS
ASSOCIATE EDITOR ALEKSAS LAIKŪNAS

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio • Published two times a week every Wednesday and Friday by American Lithuanian Press Radio Ass'n. Viltis, Inc. • Subscription per year \$13.00 • Single copy 15 cents.

Dirva išeina trečiadieniais ir penktadieniais.

Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00 • Atskiro numerio kaina 15 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę • Nepaspausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

ATSISVEIKINANT SU JULIUM SMETONA

Dr. Antano Butkaus kalba, pasakyta š.m. lapkričio 29 d. Clevelande atsisveikinant su a.a. adv. Julium Smetona.

Šiandien man tenka širdį spaudžianti pareiga Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Valdybos ir šios Sąjungos Clevelando Skyriaus vardu bei Dirvos redakcijos ir Vilties Draugijos, o taip pat ir Korporacijos Neo-Lithuania vardu pasakyti paskutinį sudiev ir su Tavim, brangus Juliau, amžinai atsisveikinti.

Visa Tautinės srovės ir ideologijos žmonių šeima šiandien liūdi netekusi Tavęs, — drauge su Tavo pasilikusia mylima žmona Birute ir Tavo brangia šeima bei artimais giminėmis.

Staigi ir sunki liga ir nelaukta mirtis negailestingai išplėšė ne tik mylimą vyrą ir tėvą, bet taip pat mirtis išplėšė iš mūsų tarpo taurių lietuvių ir labai gilų patriotą.

Velionis advokatas Julius Smetona, Tautinės ideologijos žmonėms yra keleriopai brangus:

Pirma: — Jis buvo Korp. Neo-Lithuania filisteris ir Clevelando padalinio pirmininkas. Jis priklausė Amerikos Lietuvių Tautinei Sąjungai ir buvo veiklus bei energingas Clevelando Skyriaus pirmininkas. Šalia to jis buvo ir ALTS-gos Tarybos narys.

Velionis adv. Julius Smetona rašė Dirvoje ir kitoje lietuvių spaudoje aktualiais visuomeniniais klausimais. Drauge jis rėmė Dirvą ir materialiai, nuolat didindamas įnašą Vilties Draugijoje ir tuo būdu jau buvo tapęs keleriopu jos 'šimtininku' — rėmėju.

Antra: advokatas Julius Smetona, tautinės ideologijos žmonėms, kaip ir visiems lietuviams patriotams, yra brangus ir dėl to, kad jis yra pirmojo ir paskutinio nepriklausomos Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos sūnus.

Trečia: velionis adv. Julius Smetona Tautinės krypties žmonėms yra ypatingai brangus ir dėlto, kad jis nuo pat savo jaunystės išaugo ir subrendo mūsų tautinės ideologijos kūrėjo ir jos vieno iš stipriausių ugdytojų ir puoselėtojų — to mūsų didžiojo patriacho prezidento Antano Smetonos šeimoje.

Psichologai tvirtina, kad mes paveldime vaizduotę, emocijas bei aplinkos suvokimo būdus iš mūsų tėvų, senelių ir protėvių mums nesukontroliuojamų ir nesu- prantamų būdų.

Esu tikras, kad velionies Juliaus jaunystė, praleista ne tik giliai samoningoje bei patriotinėje šeimoje, bet drauge ir pačiam lietuviškojo valstybinio gyvenimo centre nuo pat nepriklausomybės atstatymo beveik be pertraukos iki pat jos tragiško praradimo, paliko jame neišdildomus pėdsakus. Tad ir tą tragišką

Lietuvos laisvės praradimą velionis adv. Julius Smetona išgyveno gal stipriau negu daugelis iš mūsų. Užtat ir jis beveik visą tremties ir išeivijos laiką gyveno ne tiek sau, kiek besirūpindamas Lietuvos valstybine ateitimi.

Per paskutiniuosius 15 metų Clevelande turėjau ir aš gana dažnos progos su velioniu Juliumi pasikalbėti. Neatsimenu nė vieno iš tų pasikalbėjimų, kuriame jis būtų kalbinęs smulkiai kasdieninius ar asmeninius reikalus. Pokalbis tarp mudviejų, velionies Juliaus iniciatyva, visados būdavo apie lietuvių tautinės ideologijos, visuomeninius, ar Lietuvos reikalus.

Neįmanoma ir netikslu šią skaudžią liūdna progą išvardinti visus adv. Juliaus Smetonos įnašus. Tas turėtų būti padaryta kitoje formoje.

Mums šiandien ypatingai skaudu atsiskirti su velioniu Juliumi ir dėl to, kad šįmet ne vien Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga, bet ir visa išeivija gausiai minėjo prezidento Antano Smetonos 100-to metų gimtadienį. Šiais prezidento Smetonos metais iš jo gyvenimo būdo ir darbų sėmėmės sau išminties, kaupėme valią ir skaičiavome savo pajėgas, ieškodami tinka-

JAV LB Krašto Valdyba, paryškindama lietuvių spaudos laisvės 70-čio paminėjimą ir norėdama efektingiau pagelbėti mūsų laikraščiams paskelbė plataus masto spaudos vaju, kuris tęsis nuo lapkričio mėn. 1 d. iki šių metų pabaigos.

Į tą prasmingą darbą, tarp kitko įjungtos ir lituanistinės mokyklos. LB švietimo Taryba pritardama šiam užmojui, kreipėsi į lietuviščių mokyklų mokytojus, prašydama aktyviai dalyvauti šiame spaudos vajuje ir kviesdama imtis iniciatyvos įjungti lituanistinių mokyklų mokinius į spaudos platinimo darbą.

JAV LB Krašto Valdyba mano, kad šis spaudos vaju pasiseks, jei bus vadovaujama šitokiomis taisyklėmis:

1. Periodinė spauda platinama tarpklasių varžybų pagrindu.

mausių priemonių Lietuvos laisvinimo bylai iškelti. Mūsų širdies skausmui, štai vėl vienas šios vaiklos ažuolas iš mūsų tarp amžinai atsiskyrė.

Tad Tautinės Sąjungos, Dirvos redakcijos, Vilties Draugijos ir Korp! Neo-Lithuania vardu čia pareiškiu giliai užuojautą velionies adv. Juliaus Smetonos žmonai Birutei, sūnams — Antanui, Juozui ir Vytautui; seseriai Marijai Valiūšienei ir visiems jo giminėms.

Drauge aš noriu šią mielą velionies Juliaus šeimą užtikrinti, kad jo pastangos ir darbai Lietuvai nenueis veltui, nes dar yra daug Lietuvos sūnų ir dukterų, kuriems jo tėvo, prezidento Smetonos žodžiais tariant, Valstybės gerovė yra mums vyriausias įstatymas ir jie tiki prezidento tvirtinimu, kad tik laisvė žmogus gali tobuliausiai išsiskleisti.

Padėk, Viešpatie, Juliaus sūnams pervežti Jo palaikus į nepriklausomą Lietuvą. Mes, Clevelando lietuviai, kiek pajėgsime, jiems šiam žygyje talkinsime.

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS ŠVENČIŲ KELIONEI Į ARGENTINĄ

Išskrenda š. m. gruodžio mėn. 19 dieną per New Yorką.

Bilieto kaina iš Chicagos —

14/28 dienoms \$770.00 asmeniui

28/45 dienoms \$694.90 asmeniui

PLANUOKITE SAVO ATOSTOGAS 1975 METAMS: KELIAUKITE SU LIETUVIŲ ESKURSIJOMIS

Vasario mėn. 1 d. — ESKURSIJA Į HAVAJUS — 4 salos, 15 dienų kelionė \$549.00 + 10% mokesčio, asmeniui (dvigubam kambary)

Vasario mėn. 15 d. — ESKURSIJA Į MEKSIKĄ — 7 dienų kelionė (Mexico City, Acapulco) \$339.00 + 10% mokesčio, asmeniui (dvigubam kambary)

Kovo mėn. 10 d. — ESKURSIJA Į ŠVENTĄ ŽEMĘ IR GRAIKIJĄ, 10 dienų kelionė \$939.00 asmeniui (dvigubam kambary)

Balandžio mėn. 19 d. — ŠVENTŲ METŲ ESKURSIJA Į ROMĄ — 11 dienų kelionė \$659.00 asmeniui (dvigubam kambary)

PRICES & AIR FARES SUBJECT TO CHANGE. RATES QUOTED BASED ON TARIFFS AND EXCHANGES IN EFFECT AUGUST 1, 1974.

Dėl informacijų skambinkite arba rašykite:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue

Chicago, Illinois 60643

Tel. (312) 238-9787

Norintiems atsikviesti gimines iš Lietuvos, sudarome reikalingus iškviestimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus: parduodame lėktuvų bilietus, parūpiname reikalingas visas.

BENDRUOMENĖ VYKDO PLATAUS MASTO SPAUDOS VAJŲ

2. Platinimo rezultatai turėtų būti skelbiami kas šeštadienį mokyklų salėse, iškabinant spaudos platinimo rezultatus, arba juos užrašant ant lentos.

3. JAV LB Krašto Valdyba skiria laikraščių platinimo dovanas (prizus) šitokiomis sąlygom:

a) kas išplatins laikraščių prenumeratų ne mažiau už du šimtus dol. (jį tai įeina ir gautos aukos), tas gaus radio aparatėlį, arba, jei norės, dešimties dolerių vertės čekį;

b) kas išplatins už tris šimtus penkiasdešimt dol. — gaus 'tape recorder', arba dvidešimties dol. vertės čekį.

4. Geriausias kiekvienos mokyklos spaudos platinimo gaus specialią JAV LB Krašto V-bos dovaną.

5. Spaudą platinant, reikia išnaudoti žmonių susigrupavimus prie bažnyčių, koncertuose ar kituose renginiuose, o taip pat reikia pavaikštinėti ir po namus.

Įvairius momentus iš šio spaudos platinimo parašoma nufotografuoti ir nuotraukas siųsti JAV LB Valdybai, kuri pasirūpins jų atspausdinimu spaudoje.

Šio spaudos vajuos proga lituanistinių mokyklų mokytojai prašomi paveikti mokinius susidomėti lietuviškais laikraščiais. Šiam tikslui būtų naudinga šitokia sugetija: įpareigoti kiekvieną mokinį savaitės bėgyje paieškoti laikraščiuose žinių ar korespondencijos, liečiančios jo gyvenamą vietovę ir, ją iškirpus, atnešti į mokyklą. Tai turėtų būti lituanistinio parengimo namų darbo dalis.

Netenka aiškinti nei spaudos reikšmės, nei jos dabarties sunkumų. Tačiau reikia

PARAMA DIRVAI

Atnaujindami prenumeratą į kitomis progomis auکو Dirvai šie asmenys:

T. Dulieba, Cleveland ..\$5.00
P. Chalko, Cleveland 7.00
A. Vajčius, Cleveland .. 2.00
K. J. Žemeckas, Oshkosh 10.00
K. Puskunigis, Chicago .. 1.00
Vincas Misiulis, Detroit 5.00
J. Briedis, Detroit 5.00
V. Lozoraitis, Linden 2.00
J. Jurkus, Rochester 3.00
R. Chesonis, Cinnaminson 3.00
J. Naras, Philadelphia .. 3.00
B. Mozūras, Montreal .. 2.00
F. Zylė, Cleveland 5.00
V. Kasniūnas, Chicago .. 5.00
J. Juodis, Woodhaven .. 5.00
J. Vizbaras, So. Boston .. 2.00
J. Bielinis, Henrietta 2.00
J. Zauka, Rockford 3.00
K. Žemeckas, Oshkosh ..10.00
A. Gustaitis, Hollywood .. 2.00
Stasys Lazdinis, Cleve. 10.00
Petras Rudulis, Cleveland 5.00
P. Atkočiūnas, Cicero .. 2.00
J. Kizevičius, Cleveland 7.00
A. Gantautas, Bridgeport 4.00
Br. Raila, Los Angeles 10.00
A. Budreckas, Chicago .. 5.00
J. Bakšys, Chicago 2.00
J. Rasys, Cambridge10.00
V. Reklys, Chicago 2.00
I. Vasyliūnas, Somerville 15.00

Visiems auکوjusiems nuoširdžiai dėkojame.

WAREHOUSEMEN
Must be able to operate material handling equipment, and be familiar with warehouse operations. 3 years experience required.
Apply in Person
AMERICAN RUBBER PRODUCTS CO.
692 Alpha Drive
Highland Hts., Ohio 44143
(86-90)

WANTED
ELECTRICIANS
Journeyman or 8 years related experience \$4.70 per hour, plus overtime. Company paid benefits and steady employment. Convenient Northeast Detroit location.
Apply Employment Office
9 a.m. to 3 p.m.
WOODAL INDUSTRIES INC.
7565 E. MICHIGAN
DETROIT, MICH.
An Equal Opportunity Employer (83-89)

DIE MAKERS
Experienced in small progressive dies only. Union shop. All benefits. No automotive work. No lay offs.
105 year old company.
SUPERIOR SEAL & STAMP CO.
1401 VERNON
DETROIT, MICH.
An Equal Opportunity Employer (83-90)

pabrėžti, kad tiek mūsų periodinių leidinių, tiek knygų tiražai kasmet mažėja ir spausdinto žodžio leidėjai susiduria kasmet su vis didėjančiais finansiniais sunkumais, todėl JAV LB Krašto Valdyba ir rado reikalo padėti mūsų spausdintam žodžiui, kas yra vienas iš pirmųjų LB uždavinių.

Šių metų spaudos vajuos vyksta su didesniu pasiruošimu ir spaudą platinant stengiamasi išnaudoti visokias galimybes, kad pakėlus periodinės spaudos tiražą ir kad 70 metų spaudos laisvės atgavimo sukaktis būtų stipriau paryškinta.

Į spaudos vajuos darbą įtraukiamos visos LB apylinkės, lituanistinės mokyklos ir atskiri asmenys.

Krašto Valdybos dėmesys kryptas ir į visus su prašymu, kad kiekvienas gavęs spaudos platinimo lapą, jeigu neturės galimybės surasti nors vieną naują skaitytoją, arba jeigu jau pats prenumeruoja tiek lietuviškų laikraščių, kad neberanda galimybės papildomai užsisakyti naują laikraštį, tebūna malonus nors mažą auką paremti mūsų spaudą.

Prenumerata arba spaudai auką siųsti JAV LB Krašto Valdybos vicepirmininkui R. Česoniui šiuo adresu: R. Česonis, 809 Meeting House Rd., Cinnaminson, N. J. 08077.

Čekiai gali būti išrašyti laikraščio ar LB Valdybos vardu.

Šis bei tas SKIRPSTAS

Tokio didžio ir neįtikėtino, visuotinio moralinio džiaugsmo mes savo politinėje egzilėje dar neturėjome: Simas Kudirkas su šeima — po žverišių kankynių ir beviltiškos katorgos Sibire — galp ištrūko iš sovietinių replių ir atvyko į LAISVĄ ŠALĮ!

Mes visi sujaudinti, mes didžiuojamės prieš svetimuosius, kad lietuvių tauta turi tokią tvirtą dvasią ir gryną sąžinę, kuris savos šalies laisvę pastatė aukščiau net už savo paties likimą, kuris mirtiną heroizmo stoją be kompromisų už tiesą! Tai didis pavyzdys mums visiems — pakilti idealizmo aukščiau už asmeniškas ambicijas bei gincus, už žodines gražbylų, idant visom jėgom veikdami priartintume pavergtiems broliams sesėms laisvės aušrą! Ypač tai tebus prieškalėdinis skambutis: ne medžiaginėm dovanom apsipilti, ne persivalgymo vaisėm džiugintis, o prisiminti prasingesnius tautos dalykus skaudžius šios dienos reikalus, nes lietuviška veltava svetur tik sunkiom pastangom plevėsuoja. Ir ypač jaunimui teikime daugiau tautinių dovanų, ypač spaudos — knygų. Ir tebūna kiekviename lit. mokyklos naujame vadovėlyje idėta Simo Kudirkos ištartų sovietiniame teisme žodžių, nes tai gyvo dabarties didvyriškumo pavyzdys, kuriuo lengva jauniem itikėti ir susižavėti, širdį idealams paskatinti.

• Kultūros tarybos pirmininko prabilimas į visuomenę, prašant įvairios paramos bei patarimų — gavus nuosirdumo pūstelėjimas mūsų veikėjų ambicijom už gožtame darbų pūdyje. Todėl nelikime nebylūs, visi rūpinkimės sava kultūra, svarstykimės ir — savo nuomonę reikškime. Kuli tar. pirm-kui siųskime sumanymų gausybės, kad jam pačiam nebereiktų galvos laužyti, o tik plačios visuomenės pateiktas idėjas persijoti, surikiuoti bei įstatyti į veiklių darbų eigą.

Nuo ko visų pirma pradėti, kad yra mūsų kultūros esmės pagrindė, kas yra neabejotinai svarbu ir nedelstina? Ogi sava kalba. Jau Mažvydas pirmas praplėšė angą savajam žodžiui pasaulio spaudinių lentynose, jau Daukša dieviška meile išaukštino lietuvišką žodį, o 19 a. kone visi lietuviškos veiklos ir rašto žmonės (Poška, Stanevičia, Daukantas ir kt.) rinkte rinko, lasinėjo žodžius ir sava kalba žavėjosi, ją mylėjo ir statė pagrindu tautos gajumui. Argi mes dabar apsileistume?

• Okup. Lietuvoje sava kalba dar lyg tvirtai laikosi, bet biuri rusų kolonizacija žiauriau tempu lietuvių smaugia. Turistai irgi pamato, kad jau mūsų sostinėje Vilniuje daugiur priversti vien rusiškai kalbėti. Mokslo leidiniai jau leidžiami pusiau surusinti. Kalbininkai skaudžiai prievartaujami, net pasalingai žudomi. Paviršium atrodo, jog dar 'nacionalinė kultūra' globojama, bet sen ten maskvinės galvos vis prasitaria, jog bolševizmo uždavinys — visom tautom galop ateity susilieti į vienakalbę laudę...

• Kalba yra gyvas organizmas — nuolatos kinta. Auga arba nyksta, bet nestovi vietoje. O svetur aplinkybės net labai nepalankios. Tad būtina, kad kultūros vadai įsteigtų pastovų vienetą budėti savos kalbos sargyboje. Pareiga būtų dviuose: sekti ir tikrinti mūsų dabartinės kalbos eigą ir ypač būklę patiriamuoju — tuojaus taistyti, gelbėti. Antra, reikia nukyti patiriamuosius balsus visiems, kas tik nori savo kalbą pagyryninti, kurį klausimą išsiaiškinti. Dabar mūsų visuomenė tokios pagalbos neturi, todėl ir geri norai dažnai eina niekais. Kalbos praktika menkėja: prisiteršia, prisivelia įvairių klaidų. Ypač žiūrėtina viešos vartosenos: sauda, mokytojai, pamokslininkai, vieši kalbėtojai, draugijų vadovai ir kt. Nes ne kas kitas, o šis elitas tebeteršia kalbą piktžolėm, kaip: rėtėžiai, bočiai, bakūžė, lauciūgelis, prieteliai, ružavas, koldūnai etc.

• Štai vienas pavyzdys, kur net mūsų mokyklose pasireiškia kalbos žalojimas, kai čia gimę ar išimokslinę mokytojai nenuvokia pakankamai savos kalbos dermės. Darbininko nr. 43 Lituan. mokyklos skyriuje Vilnelė yra poros skilčių straispnis (šesų mokinių rašiniai) tokia antraštė: JIS UŽSIDEJO ANTRĄ BATĄ IR IŠEJO... Tai ne tik antraštė, bet, atrodo, ar ne paties mokytojo parinkta kaip "labai puiki, rinktinė frazė", nes kiekvieno mokinio rašinys turi būtinai ją baigti. O kiti net vidury teksto dar pakartoja. Taip iš viso tose 2-jose skiltyse ji pakartojama net dvilyk kartų! Ir taip lyg kalte įkalta mokiniams, o per saudą gal trūkstančių vaikų ši 'pavyzdinė' frazė, deja, ji yra grubiai klaidinga... Juk lietuviškai sakome ne — batą užsidedame, o apsiauname...

Jaunimo Centro choras, vadovaujamas muz. Fausto Strolios išpildant meninę programą Simo Kudirkos pagerbime Chicagoje. K. Pocius nuotrauka

SIMUI KUDIRKAI PAGERBTI AKADEMIJA CHICAGOJ

ANTANAS JUODVALKIS

Akademija įvyko š.m. lapkričio 17 d. 5 val. v. Marijos H/S auditorijoje. Žmonės pradėjo rinktis gerokai anksčiau prieš paskelbtą laiką ir jau 4 val. parkinimo aikštė buvo užpildyta. Atidarius salės duris, žmonių spūstis buvo tokia didelė, kad vos pajėgta atlaikyti spaudimą. Pusvalandį prieš paskelbtą laiką, visos vietos buvo užpildytos ir įėjimo durys uždarytos. Salės pakraščiai ir įėjimo takai buvo užtventkti stačių, o didelė dalis visai nepateko į akademiją.

Programos koordinatorium buvo Petras Petrutis, radijo Margučio vedėjas. Sveikintojai ir menininkai savo uždavinius atlikinėjo be įprasto pristatymo. Nebuvo scenoje ir įprasto garbės prezidento. Scenos kairėje stovėjo kalbėtojų stovas su mikrofonu, o už uždangos pasirodė Jaunimo Centro mišrus choras.

Akademiją pradėjo choras, diriguojamas muziko Fausto Strolios, JAV himnu ir aukojimo giesme (Simo Kudirkos aukai įprasinti). Invokaciją sukalbėjo vysk. Vincentas Brizgys. Trumpus sveikinimo žodžius pasakė: gen. konsulė J. Daužvardienė, PLB pirm. Br. Nainys, Balfo pirm. M. Rudienė, Vliko pirm. dr. K. Valiūnas, Altos pirm. dr. K. Bobelis, LFondo vald. pirm.

dr. A. Razma, PLJ S-gos vardu Romas Kasparas, kongresmanas Ed. Derwinski ir kongresmano R. Hanrahan (iškviesto į Washingtoną) vardu Frank Savickas.

Visų sveikinimai buvo trumpi, gerai apgalvoti ir būdingi Simo Kudirkos žygiui. Visi kėlė Simo Kudirkos drąsą, ryžtą ir pasiukojimą už laisvės idėją. Jo pasisakymas teismo salėje ir reikalavimas Lietuvai laisvės, pastatė Simą į herojų eiles, nors tokiu jis nenori prisipažinti. Anot jo, tie yra herojai, kurių kaulai ilsisi Lietuvos miškuose ar plačiojo Sibiro taigose.

Po kiekvieno sveikintojo buvo meninė dalis, kurią išpildė, jau minėtas, Jaunimo Centro choras, vadovaujamas muziko Fausto Strolios, solistė Roma Mastienė, akompanuojant muzikui Alvydui Vasaičiui ir aktorai Elena Blandytė ir Algimantas Dikinis.

Pagaliau scenoje pasirodė ir svarbiausias šios akademijos dalyvis Simas Kudirka, lydimas žmonos Genės, dukros Lolitos ir motinos Marijonos Šulskienės. Susirinkusieji jiems sukėlė griausmingas ovacijas ir valavimus.

Simas Kudirka ilgesnėje kalboje nuklydo į komunistinių rusų teriojamą Lietuvą ir žudomą lietuvių tautą.

Savoje žemėje lietuvis nebėra šeimininkas, o okupanto ruso bernas. Lietuviai ir kiti pabaltiečiai yra tremiami iš savo tėvynių į tolimojo Sibiro plotuose sukurtas koncentracijos stovyklas lėtai bado ir šalčio mirčiai. Kvietė visus lietuvius, o taip pat ir kitas laisvas tautas įsijungti į kietą ir neatlaidžią kovą prieš smurtą, prieš negirdėtą žmogaus išnaudojimą ir paniekinimą. Prašė Dievą apšviesti Amerikos vadus, sustiprinti jų dvasią, kad nepasiduotų apgaulingo komunizmo saldžioms vilionėms.

Lietuviai – čia ir tėvynėje – turi būti vieningi ir nepalūžti kovoje už laisvę. Vienybėje – galybė, sako lietuviška patarlė. Simas išsiėmė 10 litų monetą, kurios vienoje pusėje yra Vytauto Didžiojo paveikslas, o kitoje – iškalti prasmingi žodžiai: Tautos jėga vienybėje. Kvietė būti vieningais ir neatlaidžiais kovoje prieš raudonąjį vampyrą. Trūksta žodžių išreikšti visam komunizmo baisumui ir brutalumui. Simo kalba daug kartų buvo klausytojų pertraukta plojimais. Skautės iškėlė visiems Kudirkams po rožių puokštę, o šaulių ir jūrų šaulių atstovai – po čekutį. Taip pat Simas Kudirka gavo dovanų paveikslą – „Skrajojantis olandas“.

BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ

RAŠYTOJA, POETĖ, AKTORĖ, PEDAGOGĖ ANGELŲ MIEŠTE

Pirmiausia, – B. Pūkelevičiūtė – Dirvos Novelės konkurso laureatė! – Jos „Arvis“ buvo šmaikščiai parašytas, su moraline gaidele, pilnas

Pabaigoje scenoje pasirodė keturi čekai, buvę čekų komunistų kaliniai ir nuoširdžiai pasveikino Simą ištrūkusį iš komunistinės vergijos.

Akademija baigta tautos himnu.

Simas Kudirka ir visa jo šeima visas tris dienas buvo užimti ir dalyvavo daugelyje vietų.

Sekmadienį buvo priėmimas šv. Mergelės Gimimo (Marquette Parko) klebonijoje, pakėlė tautinę vėliava, dalyvavo pamaldose bažnyčioje, apžiūrėjo liet. evangelikų liuteronų parapiją, dalyvavo Jaunimo Centro salėje skautų sueigoje, kur buvo apdovanotas čekiu ir skautiškais ženklais. Val. Šimkus Simo žmoną Genę ir dukterį Lolitą apdovanojo tautiškais rūbais, kuriais apsirėdžiusios dalyvavo akademijoje.

Pirmadienį Simą Kudirką priėmė Chicagos miesto meras R. Daley ir paskelbė Chicagos miesto garbės piliečiu, įteikdamas atitinkamus ženklus.

Kudirkų viešnagė Chicagoje praėjo tvarkingai gražiai ir šiltai. Visi vieninčiai dalyvavo jo sutikime ir pagerbime. Išnyko tarpusavės rietenos ir būtų labai sveika, kad ta vieninga dvasia pasiliktų visada.

Simui Kudirkai sutikti komitetą sudarė šių organizacijų pirmininkai: ALTos pirm. dr. K. Bobelis, PLB pirm. Br. Nainys, LF v-bos pirm. dr. A. Razma ir BALFo pirm. M. Rudienė. Visi šie 4 asmenys vadinosi sutikimo komiteto pirmininkais. Šio komiteto nariai: dr. K. Ambrozaitis, dr. G. Balukas, T. Blinstrubas, A. Daukienė, St. Dziugas, J. Jasaitis, A. Juškevičius, K. Kasakaitis, R. Kasparas, P. Kilius, dr. P. Kisieliūsis, R. Kronas, Br. Kviklys, A. Pužauskas, A. Rėklaitis, kun. A. Stašys, V. Šimaitis, V. Šimkus, dr. J. Valaitis, P. Žumbakis.

Rašytoja laureatė Birutė Pūkelevičiūtė

tikro gyvenimo ir humoro; miela buvo skaityti! Kada nors, kai Dirva išleis savo premijuotų novelių knygą, jie galės didžiuotis, o skaitytojai – pasigėrėti, nes toje knygoje bus ir Pūkelevičiūtės, Gliados, Orintaitės, kitų gabių plunksnų vaisiai...

B. Pūkelevičiūtės „pirmoji meilė“, kaip ji pati sako, – teatras. Ji vaidino, režisavo, „ivaidino“ i plokšteles... Net filmus pagamino! Jos pasiaukojimas, darbas, viršžmogiškos pastangos, – visa tai davė ryškių, neužmirštamų vaisių lietuvių išeivijos teatrui.

Literatūra? – Ar ją kūrė „atliekamų“ laikų? Ar vėl – viršžmogiškos pastangos, vidinė įtampa, meilė gyvenimui ir jo nuostabus pažinimas? – Viskas drauge! Svarbiausia, – jos didelis talentas. –

Ir todėl knygos, knygos, premijos, premijos... Jos romanams, jos kūrybai, skirtai jaunimui, jos novelėi...

Pedagogė? – Juk ji nedėstė Lituanistinėj! Niekad mokytoja nebuvo!

Jos raštai. Jos knygos ir knygelės. Filmai. Plokštelės. – Vaikams, jaunimui. Su kokia gilia meile padarytos! Net jos pačios karais iliustruotos...

Birutė Pūkelevičiūtė bus Angelų mieste (1974 m. gruodžio 7 d. 8 val. vakaro Parapijos salė), – tradicinio, Fronto Bičiulių ruošia-

mo, literatūros vakaro metu. Ją pamatysim visil!

MOTERŲ MENO PARODA

Mūsų veikloje įprasta, kad moterys ruošų vien madų parodas.

Bet ši kartą (Angelų mieste) Rūta Kleva Vidžiūnienė, Jūratė Bulotaitė -Avižienė ir kitos suorganizavo kitokią parodą, – ir labai pavykusią!

„Moters“ žurnalui paremti.

1974 m. gruodžio 17 d. Parapijos salėje buvo išstatyta labai įvairių, gražių ir vertingų moterų dailininkių paveikslų, suneštų moterų kolekcionierių. Niekas įkyriai neprašė aukų, nei parduotuvėse bilietų; net gi p. Bulotienės iniciatyva, buvo visi pavaizinti labai skaniais kepiniais ir kava. Bet... Buvo ir loterija, ir atsirado savanoriškų smuklesnių bei stambesnių aukų. Viskas klojosi gerai!

Paveikslų gausumu dominavo dail. J. Paukštienė, – jos nuotaikingų spalvų kūrinių. Šlapelytės liaudinės dailės darbai (audiniai, siuvinėjimai ir kt., – puikūs!). Labai įdomus alieju Alfos Pažiūrienės paveikslas „Rudens atspindžiai“ (Čekanauskienės nuosavybė), taip pat, Jūros Gustaitienės „Moters turgavietė“. Variakojienės, I. Brazdžionienės, Tarabildienės ir kitų paveikslai. Parodą prasmingu žodžiu atidarė prof. E. Tumienė. Alė Rūta

Daug rankų didelę naštą pakelia

(2)

VYT. ALANTAS

Žodis tartas minint Antano Smetonos 100 m. nuo jo gimimo ir 30 m. nuo jo mirties sukaktį Chicagoje, 1974 m. spalio 6 d.

VIENYBĖS ŠAUKLYS

Smetona per visą savo gyvenimą kvietė, ragino ir reikalauti reikalavo lietuvių burtis vienybėn, atseit, jis buvo didelis idealistas – tautinės vienybės ideologas – kūrėjas – ir, paėmęs valdžią stengėsi ją vienybės karalaitę pasodinti Lietuvos sostan. Tautinės vienybės idealą jis pradėjo skelbti Vilniuje prieš Pirmąjį Pasaulinį karą. Pradėdamas leisti Viltį 1913 m. jis rašė, kad mums reikia „ieškoti kiek galint daugiau bendrų pamatų tautos darbui... Visi mūsų luomai, visų tikybų atstovai gali rasti bendrą pamatą: jis yra tautybė“ (Viltis, 1913 m. Nr. 43.).

Stasys Yla savo knygoje Vardai ir veidai pažymi, jog iš visų tuometinių vienybinių Smetona bus labiausiai pasitarnavęs vienybės problemai „išjudinti ne šukiškai ir ne jausmiškai, o aka-

demistiškai“. (Vardai ir veidai mūsų kultūros istorijoje, Čikaga, Lietuviškos Knygos Klubas, 1973 m. 267 psl.).

Vėliau jau būdamas valdžioje, 1928 m. švenčiant atsikūrusios Lietuvos dešimtmetį, prezidentas Smetona paskelbė į tautą atsišaukimą, kuriame itin pabrėžė, kad „tautos vienybė turi būti nepriklausomos Lietuvos pagrindu“ ir kad „tik to ji tauta stipri, kuri išmano tokios drausmės reikalą“. (Atsišaukimas į tautą, 1928 m.). Kitoje vietoje jis vėl pabrėžia, kad „tauta, norinti išlikti laisva, turi kaip karo metu susiklaudyti ir glaudžioje vienybėje laikytis. Ir jis priduria, kad visi tautos nariai, visi jos luomai turi būti darbštūs, išvermingi, jų dvasia turinti būti budri... Visi privalo būti kantrūs ir ištvermingi savo pareigose. Esą reikia „įveikti savo mažus reikalus, kad tarptų Lietuvos didieji reikalai“.

Karo vadas kitaip nekalbėtų savo kariams žygio metu, kaip kad prezidentas mus mokė per visą savo gyvenimą. Būkite ištvermingi, drausmingi, pareigingi ir

budrūs! Tai vis kario geriausios ir reikalingiausios savybės, kitaip sakant, tautos gėrovės ir saugumo vardan jis reikalauja iš piliečių karinės drausmės. Toks yra Smetonos visuomenės idealas, padiktuotas ano mato krašto saugumo sumetimų ir aplamai tautos gėrovės bei visokeriopos pažangos vardan.

Kaip pasipriešinimą partiniam susiskaldymui Smetona skelbė bepartinės, besrovinės visuomenės idealą ir stengėsi jį įgyvendinti būdamas valdžioje. Jo didžiausias noras ir, sakyčiau, svajonė buvo praversti politinę profilaktiką ir užgydyti partijų kraštutinių išibėgėjimų padarytas žaizdas, kitaip sakant, pažaboti išcentrines jėgas ir pakreipti jas į centrinę linkmę. Tai buvo didelis ambicingas ir Mindaugo politika primenas žygį, kai jis irgi stengėsi politiškai susiskaldžiusią anuometinę Lietuvą sujungti į vienalytę valstybę.

Idomu pastebėti, kad Smetona, galima sakyti, visiškai nekalba apie lietuvių kaip individą, o visada kelia tautos primatą reikalaujamas, kad

pilietis būtų drausmingas ir pareigingas kolektyvo narys. Jis nekelią klausimo, kad ir individas gali turėti ir iš tikrųjų turi savo interesus, nebūtinai sutampančius su kolektyvo pasinešimais, kurie gali atsistoti ir dažnai atsistoja individui skersai kelio, kitais žodžiais, jis nekelią individo ir kolektyvo konflikto klausimo, jis tik ragina visus susėsti po vienu stogu, kur būtų didelėm raidėm išrašytas šūkis: – Visi tautiečiai vienykitės tautos gėrovės, stiprybės ir saugumo vardan! – Reikalaujamas individualinius interesus palenkti kolektyvo labui, prezidentas tačiau nereikalauja, kad piliečiai pasidarytų tautinius kaklaryšius pasirišusių avinų banda arba uniformuotų robotų bei automatų ansamblis: jo idealas vieningoje visuomenėje žingsnis žingsniui žygiuojąs drausmingas, pareigingas ir kūrybingas pilietis.

Būtų per mažą pasakius, kad tautinės vienybės idėja raudonu siūlu nusitiesia per visą Smetonos veiklą: ta idėja per jo visą darbuotę nusitiesia ne tik siauru spinduliu, bet nušviečia ją didelė šviesa. Vienas jo raštų Lietuvoje išleistas tomas pavadintas Vienybės gairėmis. Tai nėra vieningas tautinės vienybės filosofijos veikalas, bet periodikoje pasirodžiusių straipsnių rinkinys, iš kurio tačiau nesunku suvok-

ti pagrindinę tautinės vienybės idėją ir didelio patrioto susirūpinimą Lietuvos reikalais. Pati tautinės vienybės idėja nebuvo nauja: apie ją kalbėjo aušrininkai, varpininkai ir kiti, bet buvo nauja tai, kad Antanas Smetona tautinės vienybės idėją padėjo tiek savo pasaulėžiūroje, tiek savo politinės doktrinos pagrindan.

AUTORITETINĖ SANTVARKA

Antanas Smetona priklausė prie tų valstybininkų, kurie savo politinę programą ne tik skelbė teorijoje, bet ir turėjo progos ją mėginti įgyvendinti praktikoje. Į vadinamos autoritetinės santvarkos prasmę galima išsprauti koki tik nori turinį, tačiau lieka faktas, kad Smetona niekad nenuėjo ir net nebendė nueiti iki Musolinio ir Hitlerio santvarkų kraštutinybių. Jo ramus ir santūrus Lietuvos ūkininko būdas bei krikščioniškai humanistinė pasaulėžiūra neleido jam puldinėti į kraštutinumus. Be to, jis buvo per daug išdidus patriotas, kad pasiduotų svetimom įtakom ir bėgiotų rankiotis akmenų svetimuose laukuose savo santvarkai kurti. Tai matyti kad ir iš to, kad nors jis buvo išėjęs mokslus Rusijoje, tačiau ne užsikrėtė ten tuometinių rusų politinių srovių progra-

momis ir valdysenos štampu Lietuvos neparsivežė. Neieškojo jį jū ir vakaruose, gal tik reikėtų atkreipti dėmesį į vieną išimtį.

Jei kas turėjo įtakos Smetonos politinei doktrinai suformuluoti, tai tos įtakos šaltinių reikėtų ieškoti graikų filosofijoje. Mes žinome, kad Smetona graikų filosofiją itin Platoną mėgo, ją dėstė universitete ir keletą Platono veikalų išvertė lietuvių kalbon. Kalbėdamas Rochesteryje minint prezidentą 1969 m. aš atkreipiau į tą faktą dėmesį nurodydamas, kad Platono filosofija galėjo būti tas šaltinis, iš kurio Smetona sėmėsi medžiagos ar įkvėpimo savo politinei doktrinai sukurti. Žurnalistas ir rašytojas Bronys Raila, savo knygoje Pagoda, liudijdamas tą klausimą, irgi tarp kit ko pažymi, jog Smetona nuoširdžiai tikėjęs Platono idėjomis ir kad valstybės santvarka jam klosčiusis pagal graikų išminčių schemą: „viršų filosofai-karaliai, arba vada, paskum kariai“, o po jų visi kiti luomai. (Pagoda, Aki-mirksnių Kronika, pirmoji dalis, Nidos Knygų Klubas leidybos, Londonas, 1974 m.). Žinoma, tam klausimui išsamiau nušviesti reikėtų platesnių studijų.

(Bus daugiau)

KŪRYBA IR MOKSLAS

Balys Gražulis

MINDAUGINĖ LIETUVA VYTAUTO ALANTO VAIZDUOTĖJE

ŠVENTARAGI PASITINKANT

Vytautas Alantas Šventaragis. Istorinis romanas. Leidėjas Vilties Draugijos Leidykla. Aplankas Telesforo Valiaus. I tomas 405 pusl., kaina 5 dol., kietais viršeliais 6 dol. II tomas 613 pusl., kaina 8 dol., kietais viršeliais 9 dol.

Iš visų Lietuvos valdovų Mindaugas, iš pačių lietuvių susilaukė daugiausia dėmesio. Juk jau pats pirmasis lietuvių romanas buvo V. Pietario istorinis romanas 'Algimantas', siekias Mindaugo gadyne. Gal raštai apie Vytautą ir Jogailą gausnesni, bet apie juodu rāsė daugiausia svetimtaučiai Tik Vytautiniai (1930) metais patys lietuviai pabėrė savo didžiojo kunigo garbei grožinės kūrybos veikalų. Bet ta karštligė, staiga suliepsnojusi, palengva užgeso.

Susilaukė šiek tiek dėmesio Kęstutis, Skirgaila, Švitrigaila. Gi Jogaila vis dar tebelaukia savo dramos, ar romano. Tebelaukia Algirdas, Vytenis, Traidenis ir kiti Lietuvos kunigai. Netgi Gedimina vien poetai ir istorikai prisimena.

Tik karaliaus Mindaugo garbė tebekyla. Ypatingai susidomėjimas juo padidėjo minint karūnavimo (1953)

ir mirties (1963) septynių šimtų metų sukaktis. O ir krikšto (1951) sukaktis garsiai ir plačiai nuaidėjo. Ap link šias datas ir po jų pasi pylė mindauginė literatūra - disertacijos, monografijos, dramos, romanai. Vien laisvame pasaulyje paminėtina pasirodžiusios šios keturios disertacijos (J. Totoraitis, J. Stakauskas, J. Steponaitis, A. Juška) ir J. Kraliaus mindauginių romanų serija: 'Titnago ugnis', 'Mindaugo mirtis', 'Vaišvilkas', 'Tautvilas'.

Mindaugo tragedija ir jo asmenybė lyg magnetas traukė rašytoją. Dar prieš pirmą pasaulinį karą Amerikos lietuviai vaidino, man nežinomų autorių, tragedijas - 'Karalius Mindaugas', 'Mindaugo nužudymas', ir panašius veikalus. Sakoma, kad V. Krėvės 'Šarūnas', yra tas pats Mindaugas - Lietuvos vienytojas. Buvo scenos veikalų parašyta ir N. Lietuvoje. Prirašyta nemažai ir Okupuotoje Lietuvoje tyrinėjimų, bei grožinių kūrinių. Paminėtina J. Marcinkevičiaus eiluočių drama 'Mindaugas', sėkmingai vaidinama, skaitoma, grobstoma. Gi šiais metais čia išėjo A. Kairio eiluočių dramų trilogija 'Karūna' - trys triveiksmiai veikalai: 'Karūnos pavasaris', 'Karūnos žiedai', 'Karūnos vaisiai'. O dabar atėjo 'Šventaragis'. Atėjo puošnus, gausaus palydovų būrio lydimas.

Beveik visi minėtieji rašytojai pagrindinai domėjosi tai Mindaugo tragedija - nužudymu, tai jo valstybinę veiklą - valstybės apjungimu ar jo krikštu ir karūnacija. Tik Vytautas Alantas užsimojo parodyti mindauginę Lietuvą. 'Šventaragis' ir yra tą laikotarpį vaizduojantis epas.

"Taigi aš bandžiau savo veikale nukrapštyti nuo XIII amž. Lietuvos veido

apipurvintą sukiėtėjusį kevalą, kurį taip rūpestingai ir 'sąžiningai' dėjo per amžius svetimi istorikai, dvasiškai ir aplamai nekritiškai senųjų laikų vertintojai, kitaip sakant, man rūpėjo skaitytojui atskleisti mindauginės Lietuvos kiek galint lietuviškesnį veidą, bent toki, koki aš pats vaizdavau", sako romano prarmėje autorius. O toliau: "Žodži, man rūpėjo atkurti XIII amž. Lietuvos veidą, kurį net ir mūsų patys prosenoliai slėpė giriose nepalikdami nei rašytinių, nei kitokių paminklų, gal tik išskyrus tautosaką".

Šie pasisakymai gundo ir šaukia skaitytoją paklajoti kartu su kunigu Šventaragiu po senąją Lietuvą, atidžiau pažvelgti į jos api-praustą veidą.

ROMANO TURINYS

'Šventaragio' turinį trumpai atpasakoti neįmanoma. Jame tiek daug įvykių, tiek daug veikėjų, o dar jis šakojasi į dvi pagrindines temas - Karaliaus Mindaugo valstybinę veiklą ir kunigo Šventaragio tarnybą valdovui. Be to veikalo pradžioje stipresnė intriga neužsimezga. Galėtum sakyti jos visai nėra. O yra net dvi - ar pavyks Mindaugui suvienyti Lietuvą, kas užaugs iš to laimų apdovanotojo kūdikio Šventaragio? Užsimezga ir keletas antraeilių intrigių. Visos jos vystosi, bręsta ramokai, nežūrint romano audringo veiksmo. Bręsta, eina prie pabaigos episkiai.

Visas pirmas tomas lyg ir skirtas Šventaragio jaunystei. Iš pirmųjų puslapių pajuntame jį nepaprastą kūdikį esant. Matome jo retą protą, smalsumą, troškimą viską žinoti, išmokyti. Čia jis, dar tik paauglys, sutinka girioje Ramunę ir ją išmyli. Ak, kad taip juodu autorius būtų keletą metų vėliau suvedęs! Juk mergaitė tik vienuolikos metų! Užsimėzgusi vaikų meilė auga ir stiprėja kartu su jų pačių metais. Šventaragis išauga gudruoliu ir kardu kovos meistrui. O tomo gale parodo savo karvedžio gabumus, numalšindamas rikio Kanto sukilimą.

Kunigas Mindaugas pirmame tome pasirodo tik porą kartų. Jį sutinkame parjojantį su kitais kunigais iš rytų, po sutarties pasirašymo su Voluinės Knežienės Romaniene. Matome vaišinantį Kernavėje užjojusius kunigus ir rikius. Jau iš pirmo susitikimo pajunti, kad čia netaip sau kunigiūkstis, kai jis sako savo draugui Žemaičių kunigui Erdvilui: "Jei Lietuvos sostan neatsisės vienavaldis valdovas, kryžininkai ir kaimynų žemių varnai mums akis išmėsinės. Kas tada beliks iš mūsų viešpačių ir jų viešpatysčių". Šiais žodžiais jaunasis kunigas Mindaugas pagauna mūsų dėmesį ir priverčia stebėti, kuo visa tai pasibaigs.

Antrą kartą jį išgirstame Alkaragio ramovėje Padysnyje, sakantį reikšmingą kalbą susirinkusiems i Motinos Saulės šventę. "Ar jūs

rasite nors vieną pušį, kuri oštų tik sau vienai, o ne visam šilui?" - vysto valstybės vieningumo idėją Mindaugas.

Pirmame tome iškovoja sau laisvę ir merginą belaisvis Leopoldas fon Niederlassung, vadinamas Sėliu. Iš gėdos tėviškę apleidžia Šventaragio brolis Švarnas. Sužinome, kad valstybės kūrimo darbas prasidėjo rikio Vyžekio žemių prijungimu. Nors ir įvyksta žiaurių mūšių, susikirtimų, bet dėl prasidėjusių meilių, dėl poetiškų gamtos aprašymų, dėl pačios jaunystės, ypatingai dėl kulto veikimo i širdį, pirmas tomas išėjo gana lyriškas.

Didžioji drama vyksta antrame tome. Čia tęsimas ir užbaigiamas valstybės vienyjimo darbas. Apsikriktija Mindaugas. Karūnuojamas karaliumi. Ir krinta giminaičių durklų subadytas. Čia susipažįstame su karaliaus dvaru, karaliene Morta ir karaliaus artimaisiais padėjėjais: diplomatu Parnum, karvedžiais Rudminu ir Viributu, čia susiduriame ir su karaliaus nenumaldomais priešais ir žmogždžiais.

Ir vis sekame Šventaragi tarnaujantį valdovui. Čia jis su pasiuntinybe vyksta i Rygą, tai i Milaną pas popiežių. Ir vėl pas kunigą Vykiną, ar veda aukštaičių būrius i mūšį, patarinėja Mindaugui. Antrame tome Šventaragis galutinai subręsta išminčium, sukuria šeimą su Ramune ir palikęs karaliaus tarnybą keliauja po Lietuvą žmones tikėjimo ir doros tiesų mokydamas.

Šalutiniame vyksme išsprendžia kitos intrigėlės: netenka savistovumo ir išsisklaido kunigo Suginto, Šventaragio tėvo, šeima. Sukuria šeimas Šventaragio žygių palydovai.

Toks yra labai glaustas romano turinys. Tačiau veikalo reikšmė nepareina vien tik nuo vykusiai suregštų intrigėlių. Kurkas svarbiau veikalo veikėjų išryškiniamas, vyksmo įtkinamumas, pristatomų minčių svoris, vaizduojamo metodo pažinimas ir daug kitų sudėtinųjų dalių sudaro romaną. I kairiuos šio romano veikėjus, bei svarbiausias jo dalis reikėtų atidžiau pažvelgti.

KARALIUS MINDAUGAS

Iš pirmo žvilgsnio galėtų atrodyti, kad pagrindinis romano veikėjas yra Šventaragis. O ne, Mindaugas savo asmenybės svoriu užgožia visą veiklą. Kas, kad jį retokai pamatome ar išgirstame, kas, kad jis tiesioginiai retai veiksme dalyvauja, - jis yra tas, anot B. Sruogos, milžinas, kurio paunksmėje vyksta veikalo veiksmas. To milžino šešėlis krinta ant viso krašto. Kas Lietuvoje vyksta, vyksta jo vardu, ar prieš jį. Daugelyje veikalo vietų paties Mindaugo nėra, o junti jį veiksmo dalyvaujant. Dar jaunas būdamas jis pradėjo valstybės lipdymo darbą ir jį vykdė visą savo amžių. Tikslu siekia kantriai,

Rašytojas Vytautas Alantas, Šventaragio autorius, gruodžio 7 d. atvykęs i Clevelandą su rašytoju Balys Gražuliu dalyvauti Šventaragio romano pristatyme, kurį dviejuose tomuose išleido Vilties leidykla.

A. Noraus nuotrauka

bet nuolatos, atkakliai, nuo kelio nebeiškrypdamas.

V. Alantas Mindaugą rodo švelnesnį, negu esame apie jį įpratę skaityti. Jis nedaug kalba, daugiau klausosi ir galvoja, bet kai prabyla, tai žodžiai liejasi igudusio prakalbininko sriautu. Savo idėjas jis moka pristatyti, savo darbus pateisinti: "Valdovas neturi draugų, bet jam atsigerindami dievai davė valią valdyti. - O kas yra valdžia, jei ne valdovo valia ir pareiga daryti savo šaliai ir savo gentainiams gera, ar jie to nori ar ne."

Mindaugas sako ir tiki, kad valstybės suvienijimas yra jam dievų pavesta pareiga: "Barnių bus gana! Dabar ne metas broliui galasti kirvį prieš broį. Kas man buvo Likimo lemta padaryti padariau, ką man dievai lems padaryti - padarysiu!"

Gal tas tikėjimas ir duoda jam jėgų ir išminties varytis pirmyn. Vienus rikius jis perkalba, kitus turtu ar tarnyba patraukia savo pusėn, dar kitiems užtenka pagrasinimo, kad išsinešdintu. Ir taip jo Lietuva didėja betiesioginio smurto. Girdime jo priešus kalbant apie jo žiaurumą, bet romano eigoje su juo nesusiduriame. Vis randam valdovą ramų, su labai retais apvaldyto pykčio prasišveržimais. Šiaip jau Mindaugas daugiau valdoviškai atlaidus ir dosnus, negu niūrus ir žiaurus pikčiurna, kaip kad dažnai tokiu jis būdavo pavaizduojamas.

Priešų apsuptas Vorutos pilyje Mindaugas pasijunta dievų apleistas. Nusivyles ir prispaustas prie sienos, perkūniui padangėse sugriaudus jis neišlaiko.

"Jūs ten skriejate padangėmis grasindami mane, bet kodėl jūs neduodate man ženklų ką aš turiu daryti? Bepig iš padangių švaistytis ilgakočių kirviu ir talžyti šimtamečius ažuolus, bet, sakykite, kiek tuo kirviu jūs nutrenkėte mano priešų?..."

Ir taip jis patarėjų raginamas, žmonos spiriamas, didžiausių abejonių kankinamas, sutinka krikštytis. Bet žinai, kad tą daro ne dėl savo kailio, ar garbės, o kad tik išgelbėtų savo dar nebaigtą statyti pastatą.

Zudikams isiveržus i menę, prieš nuduriamas, Mindaugas dar suspėja pasakyti:

"Darbais nušipelnintas vai

nikas niekad nevysta ir nerūdija! Manęs nebebus, bet mano karalystė išversl... Jūs praliesite mano kraują, bet neišrausite mano pasėtos sėklos, atvirksčiai, mano krauju aplaistytas vienybės medis dar labiau sužaliuos!"

Nevienoje savo kalbų, abejonėse dėl krikšto ir ypatingai priešmirtiniame žodyje, Mindaugas savo lyriškumu priartėja prie J. Marcinkevičiaus eiliuotos dramos Mindaugo. Visas karaliaus portretas nuo to nušvinta ir jis lieka mintyje tvirtu valdovu, protingu ir jautriu žmogumi.

ŠAUNUSIS IŠMINČIUS ŠVENTARAGIS

Šventaragiui gimstant visą naktį rūstavo Perkūnas. Nuo jo smūgių "suvaistodavo dangus ir žemė, giria susprūdavo iš pašaknų, o pilies sienos susiūbuodavo pačiuose pamatuose, ir per jas nuslinkdavo šiurpuliai, kaip per siaubo pagautą žmogaus kūną". Nenorėjo Dundulis, kad laimos išeiktų naujagimiui savo dovanas tad ir daužėsi, gąsdino. Tačiau nesutrukdė. Kunigienė Eglė, Padysnio kunigo Suginto žmona, sapnavo, jog ji pagriebė savo kūdikį ir pabėgo iš pilies nuo Perkūno rūstybės. Atsidūrusi oloje, kurioje iš baimės pasislėpė lindėjo trys seserys laimos, ji tas jų dovanas gavo - auksinį indą, paparčio žiedą ir auksinę, deimantais nusagstytą buožę, reiškančias turtą, išmintį ir karžygiškumą.

Todėl Šventaragis jau nuo kūdikystės išsiskyrė iš kitų vaikų tarpo smalsumu ir gudrumu, o vėliau ir sugebėjimu vartoti ginklą.

Šventaragis nėra paprasto karžygio ar išminčiaus tipas. Jis yra išskirtinis, vienintelis asmuo, kuriame darniai susijungė visos teigiamosios žmogaus ypatybės. Jis išminčius, svajotojas, bet tas jam netrukdo būti labai praktišku, kada to reikia. Lygiai ir žygiai nepanardina jo iki tiek, kad nematytų dievų išbrėžto kelio. Todėl jis pajėgia pramatyti dievų valią ir žmonių kėslus, todėl jis yra pats dorovės isikūnijimas.

Vilija jaunąjį kunigą gražuolė Rama, kunigienė Daimantienė tempte i guoli tempia. Knežienė Vosilienė

(Nukelta i 6 psl.)

"ŠVENTARAGIS" GERIAUSIA KALĖDOMS DOVANA

VYTAUTO ALANTO istorinis romanas "ŠVENTARAGIS" antrasis tomas jau išsiuntinėtas knygų platintojams. Norintieji gali įsigyti ir tiesiog Dirvoje. Knyga 616 psl. kietais viršeliais 9 dol. Minkštais viršeliais 8 dol. Galima dar gauti ir pirmąjį tomą (kietais viršeliais 6 dol., minkštais - 5 dol.).

— — — — A T K I R P T I — — — —

DIRVA

P. O. Box 03206

Cleveland, Ohio 44103

Siunčiu dol. ir prašau atsiųsti man:
Šventaragis I tom. kiet. virš., minkšt. virš.
Šventaragis II tom. kiet. virš., minkšt. virš.
Pavardė ir vardas
Adresas

ŠVENTARAGIO

pristatymas Clevelando lietuvių visuomenei įvyks šį šeštadienį,
gruodžio 7 d. 7:30 v.v. Lietuvių Namų salėje.

Tai istorinis romanas iš Mindauginės Lietuvos, parašytas talentingo rašytojo Vytauto Alanto, išleistas dviejuose tomuose Vilties leidyklos.

Apie Vyt. Alanto kūrybą ir jo romaną Šventaragis kalbės rašytojas Balys Gražulis. Knygos pristatyme dalyvaus ir autorius Vytautas Alantas. Ištraukas iš romano skaitys Dalia Orantaitė.

Knygos pristatymą rengia ALT S-gos Clevelando skyrius drauge su Dirva. Svečiai bus vaišinami kava. Įėjimas visiems laisvai.

Visi Clevelando ir apylinkės lietuviai maloniai kviečiami šiame kultūriniame pobūvyje dalyvauti.

R e n g ė j a i

Mindauginė Lietuva...

(Atkelta iš 5 psl.)

net visą valstybę žada už Šventaragio meilę, o puikioji Dagnė Rudminaitė nevien šilkinis, bet ir mirties tinklus jam spendžia. Neišleidžia jo iš akių ir visos kitos sutiktos merginos. Net pats šventas Paulius nebūtų jų vilionėms atsispyręs, o Šventaragis atsilaukia Dorovę ir ištikimybę Ramunei stipresni už kūniškus geidulius.

Kaip kardo valdytojas Šventaragis sau lygaus nesutinka. Jis nugali geriausią Padysnio kardininką, savo brolių Švarną ir markgrafą riterį Rosenkranca dvikovose, o markizą de Frontinjaką mūšio lauke nudobia. Jo kalavijas dainuoja mūšyje, jo strėlės ir kovos kirvis zvimbina mirtina gaida, jo drąsiai ir sumaniai vedami būriai triuškina valdovo ir Lietuvos priešus.

Karaliaus taryboje Šventaragio žodis susilaukia dėmesio. Jam pavestose pasiuntinybėse atlieka pareigas parodydamas nevien išmintį bet ir drąsą bei iniciatyvą.

Pasitraukęs iš karališkojo dvaro keliauja per kraštą dvasines vertybes skleisdamas. Eina lyg išmintinis Zaratustra. Sutiktiesiems atsako į jiems rūpimus klausimus, abejojančius sustiprina, klystančius pamokina. Jį apsupusiems pakalba.

"Susirinkusiai miniai Šventaragis taip kalbėjo: -- Man sako: aš turiu, ką turiu ir man nieko daugiau nereikia! Ar tie žmonės nebus panašūs į nusmigusį žemės akmenį, kuris sako: -- Aš nenoriu niekur iš savo vietos pajudėti!"

Tokius išminties perlus barstydamas, dievų valią aiškindamas, Šventaragis šaukia tautą į naują gaidynę. Skelbia perversmą, bet tik savų dievų globoje. Ragina keisti užkerpėjusias pažiūras, bet ne senuosius dievus.

Nors ir bijau nusidėti, o kartais, man atrodo, lyg tai ne Šventaragis, o Kristus, apsuptas būrio mokinių, keliauja. "Kartą mokiniai paklausė mokytoją... Kartą Šventaragis su savo mokiniams ir sekėjais atėjo į vieną kaimą..." Gi jo susitikimas su iš kaimo vejama moterimi net gerokai primena evangelijoje užrašytą Kristaus susitikimą su Marija Magdalena. Tikrai, apsikrikštijęs Šventaragis būtų buvęs paskelbtas bažnyčios šventuoju.

Suidealintas charakteris galėtų tapti labai nuobodžiu romano veikėju. Todėl stebiesi, kad miela jo žygis ir klajones sekti, trokšti jam sekmės. Nustembi jog ji jau pamilai ir kad jauti negalėjimą jo užmiršti.

PLACIOSIOS LIETUVOS DIDŽIONAI

Romane veikia visos būrys Lietuvos kunigų ir rikių (anksčiau vadinamų kunigaikščiais ir bajorais), bet nelengva būtų aptarti kuo jie vienas nuo kito skiriasi. Iš viso, istoriniuose romanuose randi tik juoda ar balta -- gera ar bloga. Vargu ar ir V. Alantas būtų galėjęs to išvengti, jeigu jam net specialios aplinkybės to nebūtų trukdę. Juk kalbama apie krašto sujungimą, apie klausimą -- su ma-

nim, ar prieš mane. Tokiam konflikte niekas negalėjo būti bešališku, o tuo pačiu ir savaimingu romano veikėju. Tai ir randame didžiūnus ar su Mindaugu, ar prieš jį -- gerus ar blogus. Reiktų pasakyti, jog 'Šventaragis' yra tipingas istorinis romanas. O tokiuose jei kas geras, tai jau geras, o jei blogas, tai juodas, kaip puodas. Neretai tas blogasis netgi puskvailis, ar pamišėlis.

Vienoje aikštės pusėje blizga saulėje Karalius Mindaugas, Šventaragis, Parnus, Rudminas, Vinibutas ir kriviai: Dievalta, Jogintas, Ramintas, aiškiariagis Tvirbutas. O kitoje pusėje niūriame šešėlyje išsiriškiavę Mindaugo priešai: Vykintas, Tautvilas, Daumantas, Treniota, magistras Valkevinas ir už jų nugarų būrys rėksnių rikių, knezių... Tarpe jų keli pamišėliai -- knezius Vosilius, kunigas Daumantas, rikis Vyžeika.

Tarp šių šviesių ir tamsių jėgų plati aikštė -- Lietuva, po kurią švaistosi varžovai. Iš tolo ižiūrimi, kad aikštė netuščia, bet kas ten juda, nepasakytumėm. O tai dėl to, kad autorius tos aikštės neapvalė. Kiek pagalvojęs supranti, kad jis nei nematė jos apvalyti. Kai sakė pratarėje, noris nuvalyti Lietuvos veidą, turėjo mintyje politinį ir dvasinį Lietuvos veidą. Juk būtų neaprepiamas užmojis viename romane atidengti visą, taip vagotą, tautos veidą. Todėl žmonių buities ir neįieškotina. Čia yra valdančių sluoksnių susikirtimas ir dviejų dvasinių pasaulių susidūrimas. Iš kitų krašto gyventojų užtinkame tik pilininkus -- valdovo tarnus, amatininkus, pirklius. O to pagrindinio sluoksnio -- žemdirbių taip ir nesutinkame. Gi numanu, jog ir tuo metu pagrindinis maistas buvo žemės ūkio produktai. Romane stebime puotaujančius ar žygiuose prie laužo besistiprinančius rikius -- vis traukska ugnis, spirga šernai ir briedžiai, liejasi midus ir saldinė. Nereikia jiems nei duonelės užkasti.

Tik Šventaragio šeima išsiskiria iš tos uniformuotos minios. Jo tėvas, Padysnio kunigas Sugintas ilgokai svyruoja, kol apsisprendžia už Mindaugą. Net senelis kunigas Kunotas laikui ir aplinkybėms nusilenkia. O visi penki Šventaragio broliai eina kiekvienas savo pasirinktu keliu. Visi padysniečiai savaimūs asmenys, tikri žmonės.

MINDAUGINĖS LIETUVOS MOTERYS

Kaip ir kituose V. Alanto veikaluose, 'Šventaragio' moterys gražios ir puošnios. Kur čia nebus, juk jų dauguma kunigienės. Tokioms ir įprastinės elgesio normos negalioja. Antai Vosilienė belaisviui Šventaragiui be jo laisvės dar ir valstybę žada, nors vyras dar tebegyvas. Panašiai elgiasi ir karalienė Mortos sesuo Daumantienė. Šventaragiui ji siūlosi, paleidžia jį iš vyro belaisvės, vėliau nesiliauja į jauną kunigą žvilgčiojusi. Meiliai žiūri į jį ir pati Mindauga. Gal tu, viešokų, pažvilgčiojimų pasėkoje karalius ir žūsta. Nemažiau

aistros, o vėliau keršto, pažeria Dagnė Rudminaitė, Mindaugo karvedžio dukte. Atseit, visais laikais kilmingiesiems buvo daugiau leidžiama ir atleidžiama. Dievų baumsės ir griežtos doros normos buvo vientik prastuoliams taikomos. Ogi ir piktoji Rama juk rikio dukte. Kad ir pavainikė, o kunigytė ir raganės žiežulos Mėta. Šių moterų elgesys gerokai kertasi su romane numanomomis to meto doros taisyklėmis. Juk vėliau Šventaragis sutinka jauną moterį, kurią kaimiečiai išvaro į girią žvėrimis sudraskyti, vien dėl to, kad netekėjusi pastojo.

Jei kilmingosios moterys meilės siekia aktyviai, tai prastuolėlės bent leidžiasi vedamos, nekurius netgi pavojų neboja, kad tik su mylimuoju liktų. Sedula padeda belaisviui pabėgti ir pati prie jo prisideda. Jos sesuo, vaidilutė Vyga, pabėga su Šventaragio broliu Švitriu. Net vyresnioji vaidilutė, aiškiariagė Krivio dukte Indrė meilės burtams neatsispiria ir nueina su Vyga.

Visuose V. Alanto veikaluose lietuvių moterys aistringesnės, negu mūsų literatūra mėgsta jas rodyti. Ir "Šventaragio" moterys myli ir kenčia. Tik jos ne vien dūsauja, bet ir veikia, taip kaip gyvenime matome. Todėl jos romane ryškesnės, nebesumaišomos, o tuo ir patrauklesnės už nevieną vyrą. Nereikia nė sakyti -- jos veikala puošia, kelia skaitytojo smalsumą.

Yra ir tradicinio tipo moterų. Tokia yra Šventaragio motina Eglė -- uoli namų Gabijos židinio saugotoja, gera motina, dora moteris. Panaši ir jos marti Ramunė. Tai daugelyje lietuviškų knygų sutikta ideali lietuvaite. Labai graži jau vien dėl to, kad kukli, dora, kad ją puošia vidinės brangenybės, o ne išoriniai blizgiai. Tokia ir Ramunė -- protingesnė už savo amžių, darbšti, ištikima... Na, kito kiti gi tauriajam Šventaragiui ir netikų į žmonas. Tokios šiame romane ir reikėjo.

Atokiau nuo visų stovi karalienė Morta -- išdidi, atoki, kiek niūroka moteris. Jos atkaklus priešinimasis Šventaragienei priimti nepatrukia prie savęs skaitytojų simpatijų.

Tačiau, reikia pastebėti, tam priešinasi ir Šventaragio motina. Iš viso, tas kilmingųjų kėlimasis, tas gynojo kraujo saugojimas, gal kiek ir stebina, bet rodo, kad ir mūsų protėviai buvo tokie pat, kaip ir kiti Europos didžiūnai ir jų pasipūtumas su lenkais (kaip aš kad manydavau) neatėjo.

Negali Mortos pamilti, kai ji įkalbinėja Mindaugą krikštytis:

"Ar tai nebūtų vienintelis išsigelbėjimas? Karo sąjunga iširtu, tu galėtum atkeršyti Vyktinui ir Danieliui o mes taptume šventais aliejais patepti karaliai..." Ir vėl: "Aš nenoriu, kad mano vaikai išmirtų badu apsuptoje pilyje". Tai žodžiai nevien motinos, bet ir garbėtroškos. Tai toli gražu ne Pilėnų kunigienės kalba. Bet tai kalba valdovo žmonos ir motinos. Dėl to gal ji nevisai miela, bet suprantama ir patiesinama.

SAULĖ DIEVO DUKRYTĖ

Senosios Lietuvos kultas buvo ir dar tebėra labai jautri styga. Užtenka prie jos prisiliesti, kai tuoj fanatikų būriai šoka ginti krikščionybės. V. Alantas tai patyrė neviena kartą. Gavo pylos po romano 'Pragaro Prošvaistės' ir vėl, nors jau kiek mažiau, po 'Amžinojo Lietuvio'. Vis dėlto, kad tu romanų herojai žavėjosi senovės kultu, šaukė iš praeities stiprybės semtis. Tai ir plakė autorių! Bet neišgąsdino! Šventaragyje jis ir vėl grįžo prie tos pačios temos, šį kartą jau ne žodiniu pasigerėjimu, o rašytojo talento sukoncentruotais vaizdais tą kultą pristatyti. Ir, reikia pripažinti, tas jam labai gerai pavyko.

Alkaragio Ramovės ir jos šventovės aprašymas tampus, tikslus ir vaizdingas. Tiesiog matai tą seną pastatą, klaidžioji jo viduje, užmeti akį į pasieniais statytus simbolius, ar žygių laimikius. Sustoji ties amžinosios ugnies aukuru, su būdinčiomis vaidilutėmis ir ilgai rymai susimąstęs kartu su Šventaragi. Padūmavusių sienų ir aukuro dūmų kvapas kutena nosį... Išėjęs laukan pasijunti dalyvaujančios Saulės grįžimo šventėje.

Susikaupusi minia, gilaus tikėjimo ir aplinkos apžavėta klausosi krivio Dievaltos kalbos, stebi vaidilutė eiseną, jų šoki...

"Štai Saulės, Dievo Dukrytės, auksinis vežimas; Devyniais žirgais veržliais pakinkytas; Jau skrieja per dangišką skliautą mūsų šalėlė..."

Aidi senojo krivio žodžiai per šventąjį ažuolyną. Ir tiki, kad žmonės mato kaip "žiežirbos trykšta žvaigždėm, kur jie tvieskia kano-pom".

Tiek visos apeigos, tiek kalbos, duodamos trumpai, rimtai ir skoningai. Net ir pamaldžiausiam katalikui nėra kuo piktintis. Atvirkščiai, yra kuo žavėtis ir didžiulės. Nei ta praeitis, nei tie dievai jau nebegriš ir juos

jautriai prisiminti nenuodėmė.

Jei Alkaragio šventovė buvo skirta daugiau Motinos Saulės garbei, tai Kerna-vės - Krivaitiškių išmintinai Tėvui Perkūnui. Joje dalyvaujame rudenį Ilgės šventėje. Tai lyg ir vėlinės, lyg padėkos šventė.

"Ilgų šventės yra mirusiųjų viešnagė pas gyvųjų... Mūsų gentis, Didžiojo kūrėjo paleista ant amžinojo tako ir dievų globojama, atkilo iš žilos senovės iki šių dienų kartu su mūsų mirusiais artimaisiais ir tolimaisiais gentainiais, tarp mūsų tebegyvenančiais ir po šiai dienai ir ištikimai lydinčiais mus ateitin," aiškina šventės prasmę maldininkams krivis Jogintas.

Po krivio kalbos vaidilutė Indrė seka - dainuoja puikią sakmę apie Dievui Vaizgantą linelio globėją ir lino kančią. Ir po šių išpuodingų apeigų lieki lyg apkrėstas.

Amžinosios ugnies prasmę aptaria Šventaragis:

"Amžinoji Ugnis yra mūsų genties Gyvatos prasmuo... Amžinoji Ugnis yra regimas pavidalas mūsų genties Dvasios, iš kurios viskas paeina ir kurion viskas grįžta".

Perskaitęs skyrelius, liečiančius Amžinąją Ugnį ir namų židinio Gabiją, pasijunti lyg būtum pasirengęs pats savo namuose Gabiją įžiebt. Tiek ten prasmės ir grožio.

Ir tame gražiame ir prasmingame kulte niekur nėra stabų!

Vis sakoma, kad visoki užkalbėjimai buvę senojo kulto dalis. Gal buvo, o gal ir ne. Antai, ramovės žoli-

ninkas Kulva sako: "Kaip meškos nenudursi smilga taip ligonio nepagydisi užkalbėjimais: plepalais giltinės nenuvysi". Idomu, o gal net ir naudinga, pasižvalgyti į žolininko lentynas. Tiek ten vaistažolių! Tik nusirašinėk receptus ir gydykisi!

Jei kulto aprašymai ir vaizdai nėra visiškai naujiena, tai vedęs Krivis jau naujiena. Naujiena ir tai, kad vyriausioji vaidilutė -- aiškiaregė išteka nebau-džiama, nepersekiojama. Iš tiesų, tai pagalvoji, ar tik ne su R. Katalikų bažnyčia bus atėjęs celibato mitas, o su Romos istorija vaidilutės priesaika amžinai dievams tarnauti. O gal su vienuolės įžadais? Galimas daiktas, jog kriviai galėjo turėti šeimą, o vaidilutės ugnį kursyti iki ištėkanti.

Iš viso, kulto scenos yra labiausiai išmąstytos, todėl prasmingiausios ir gražiausios 'Šventaragio' vietos.

(Pabaiga sekančiame Dirvos numeryje)

**NEW PLANT
IMMEDIATE OPENINGS
FULL AND PART TIME
MACHINISTS
MACHINE SHOP
FOREMAN
MILLING MACHINE
OPERATORS
TURRET LATHE**
Company paid Blue Cross, CMS,
holidays, vacation.
Apply in person
Monday thru Friday
9 a.m. to 4 p.m.
**DOSSERT
CORPORATION**
500 CAPT. NEVILLE DR.
WATERBURY, CONN. 07605
(88-90)

**Didžiausias kailių
pasirinkimas
pas vienintelį
lietuvių kailininką
Chicagoje**

**NORMANA
BURŠTEINA**

Tel. 263-5826

(įstaigos) ir

677-8489 (buto)

185 North Wabash Avenue 2nd Floor
Chicago, Ill. 60601

**Viešėdami Chicagoje aplankykite
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVE — PARAMA**

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

K a i n o s ž e m o s — Pasirinkimas didelis.

APSILANKE — ĮSITIKINSITE.

DR. BALIUI MATULIONIUI

mirus, sūnums ir dukterims su šeima

reiškia nuoširdžią užuojautą

**Korp! Fraternitas
Lituanica**

A. A.

JULIUI SMETONAI,

Čiurlionio Ansamblio mecenatui mirus,

jo žmonai BIRUTEI, sūnums ir visiems

artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškia

kiame ir kartu liūdime

LTM Čiurlionio Ansamblis

A. A.

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, žmonai BIRUTEI, šeimai ir gi-

minėms nuoširdžią užuojautą reiškia

**Dr. Henrikas Brazaitis
su šeima**

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, jo šeimai ir artimiesiems nuoširdžią užuo-

jautą reiškia

**Lietuvių Teisininkų Draugijos
Clevelando Skyriaus Valdyba**

Mirus advokatui

JULIUI SMETONAI,

žmonai BIRUTEI, sūnums, seseriai ir giminėms

nuoširdžią užuojautą reiškia

**Aldona Raulinaitienė
su šeima**

Advokatui

JULIUI SMETONAI

mirus, jo žmonai BIRUTEI, šeimai, giminėms

reiškia nuoširdžiausią užuojautą

**Antanas, Veronika Garmai
Florida**

**CLEVELANDE
IR APYLINKĖSE**

**LIETUVAITĖS
TELEVIZIJOJE**

Šį penktadienį, gruodžio 6 d. 10 val. vak. Chanel 25, Cleveland State University moterų tinklinio komanda, kurioje dalyvauja 4 lietuvaitės, bus rodoma televizijoje žaidžiant prieš Ohio State Universitetą. Šis žaidimas bus filmuojamas tą pačią dieną 7 val. vak. Cleveland State Universitete Homer Woodling Gym. Kviečiame Clevelando lietuvius atvykti į rungtynes arba stebėti televizijoje.

• Dr. Balys Matulionis mirė gruodžio 1 d. Velonies sūnūs ir dukterys prašo vietoj gėlių aukoti Dr. Balio Matulionio fondui.

• Pensininkų klubo paskutinis šiais metais prieššventinis suėjimas įvyks ketvirtadienį, gruodžio mėn. 5 d. 1 val. p. p. nuolatinėje vietoje.

• Vladas Dautas su žmona ir Edvardas Rydelis su žmona porai savaitę išvyko atostogų į Floridą.

• Vytauto Puškoriaus piano rečitalis įvyks gruodžio 8 d., sekmadienį, 4 val. p. p. Lietuvių Namuose. Bilietai 3 dol., jaunimui — 1 dol. Rengia Ateities Klubas.

HOUSE FOR SALE

Double house for sale, North East Cleveland. Call for appointment 761-3890. \$23,000. (89-90)

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gaukite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

• BALFO rinkliava Dayton tebesitęsia. Iki šiol lietuviai suaukojo apie 447 dolerių. Kurie dar nespėjo paremti lietuvišką šalpą, malonėkite savo auką prisijusti: Sąryšis c/o 1922 Leo St., Dayton, Ohio 45404.

Buv. Lietuvos Prezidento A. Smetonos sūnui
A. A.

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, giliausią užuojautą reiškia jo žmonai BIRUTEI, sūnums: ANTANUI, VYTAUTUI ir JUOZUI, giminėms ir visiems artimiesiems

Clevelando Birutietės

A. A.

IRENAI STARINSKIENEI

mirus, veliunės vyrą KOSTĄ, tėvus FELICIĄ ir IGNA BELŽINSKUS, brolių HENRIKĄ su šeima giliai užjaučia ir drauge liūdi

**Emma ir Juozas
Krygeriai**

**DELLA E. JAKUBS & SON
LAIDOJIMO ĮSTAIGA**

936 East 185th St. Cleveland, Ohio
Tel. 531-7770

LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA YRA ELEGANTIŠKAI ĮRENGTA, GERAI VĖSINAMA IR YRA DIDELĖ AIKŠTĖ PASISTATYTI AUTOMOBILIAMS.

Della E. Jakubs ir sūnus William yra licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai. Nelaimės valandoje suteikia rimtą ir simpatingą patarnavimą.

• Salamander batų krautuvė, 2546 Lorain Ave., Clevelande, turi didelį pasirinkimą šiltų žieminių batų, kambarinių korpelių ir išėginių bei sportiškų batų, krautuvė atidaryta kasdien nuo 9:30 iki 5:30 val. vak., o sekmadieniais nuo 12 iki 4 val. p. p.

**N/C SERVICE
ENGINEER**

Full knowledge of
N/C Turning

Experienced in complete machine and control installation.

Excellent opportunities

Call Paul Ross 606-342-8600

**YAMAZAKI
MACHINERY
CORPORATION**

8025 Production Dr.
Florence, Ky. 41042

An Equal Opportunity Employer
(88-90)

WELDER

Part time or full time welder. Part time hours 4 to 10 pm and Saturday. Call JENE JOGAN 216-231-1010 or stop in 10620 Cedar Ave. Cleveland, Ohio 44106 (89-91)

WELDER—LAYOUT

Must be experienced in structural layout. Days. Full time, 55-60 hours. Only experienced need apply. U.S. Welding & Fabricating, 8609 Stone Rd., independence, Ohio 216-524-3800. (86-92)

**Wanted 1st Class Skilled
MACHINE TOOL
REBUILDERS**

Must be able to scrape. Must know complete machine and tool rebuilding. Also

**JOURNEYMEN
MACHINISTS**

Must be able to set up work from blue prints & close tolerance. Can earn \$10.00 per hour or more. FRED MINGO 216-871-6340 (85-91)

**EXPERIENCED TIRE MOLD
MAKERS NEEDED**

FULL TIME VERTICAL BORING MILL HORIZONTAL BORING MILL MOLD STAMPER Small shop atmosphere, good wages and benefits. Call 216-724-9350 or 216-724-9359 OR APPLY TO BARRON & BENSON INC. 1215 CURTIS ST. AKRON, OHIO (85-89)

**Superior Savings
AND LOAN ASSOCIATION**

yra jūsų kaimynystėje ir teikia visus finansinius patarnavimus. Automatinė, kompiuterizuota apskaičiavimų sistema.

★

Paskolos nekilnojamam turtui įsigyti, naujoms statyboms, priestatams ir remontui.

★

Už reguliarius taupymo indėlius mokama 5 1/4 %

Už terminuotus taupymo pažymėjimus mokama 6 1/2 % — 7 1/2 %

**TAUPYMO INDĖLIAI IR PAŽYMĖJIMAI
APDRAUSTI IKI \$20,000.**

Išduodami kelionių čekiai, orderiai, priimami mokesčių įmokėjimai, elektros, dujų ir telefono sąskaitos, parduodami JAV bonai.

★

Pasinaudokite jums arčiausiai esančios įstaigos patarnavimu!

798 East 185 Street, Cleveland, Ohio 44119
6712 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103
13515 Euclid Avenue, Cleveland, Ohio 44112
14406 Cedar Rd., University Hts., Ohio 44121

★

DARBO VALANDOS

Antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį 9:30 iki 4:00 • Penktadienį 9:30 iki 6:00 • Šeštadienį 9:30 iki 2:30 • Pirmadienį uždaryta. • Pagrindinė įstaiga E. 185 St. atidaryta iki 2:30.

**WANTED JOURNEYMEN or 1ST CLASS SKILLED
AUTOMATIC SCREW MACHINE
SET-UP AND OPERATORS**

For DAVEN PORT and BROWN & SHARP
Must be able to set up work from blue prints & close tolerance. 1ST & 2ND SHIFTS
Excellent opportunity, paid holidays and medical plan. Apply call or write to: PLANT MANAGER
THE BRISTOL SOCKET SCREW CO.
4 PINES BRIDGE RD.
BEACON FALLS, CONN. 06403
203-888-0504 (85-94)

**MECHANICAL ENGINEER
CONSUMER PACKAGING**

Container Corporation of America currently has an opening for a Mechanical Packaging Engineer at its Solon, Ohio, folding carton facility. We are seeking a graduate with a major in Mechanical Engineering to research packaging problems, recommend packaging equipment, prepare proposals for prospects and to service and install packaging equipment. We offer a salary commensurate with experience, a liberal benefit program and a growth potential with a progressive organization. Send resume to Personnel Department:

CONTAINER CORP. OF AMERICA

6385 Cochran Road
Solon, Ohio 44139

An Equal Opportunity Employer

(89-90)

NURSES**READY FOR A CHANGE?**

We are looking for RN's and LPN's willing to relocate in Morganton. Our hospital is a new Friesen designed facility a little different from a conventionally designed hospital.

We have:

UNIT DOSE DRUG SYSTEM
NO WARDS
NO NURSING STATIONS
NO MEDICINE ROOMS
NO LINEN CLOSETS
NURSES SERVERS
TOTAL PATIENT CARE ASSIGNMENTS
MORE PATIENT CONTACT
LESS PAPER WORK

Good starting salary. Differential for evening and night shift. Liberal personnel policies and fringe benefits.

Apply call or write to: Personnel Dept.

GRACE HOSPITAL

MORGANTON, N. C. 28655
704-437-454 (88-89)

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

• Dr. Vytautas Dargis ir Simas Kašelionis prisiuntė po šimtą dol. knygai "Tautinės minties keliu", įstodami į knygos leidimo mecenasus.
Juožas Jurevičius įstojo į garbės prenumeratorius.

inešęs 50 dol.
Juožas Stulga 20 dol.
ALT S-gos valdyba dėkoja.
LNF AUKOJO
ALT S-gos Philadelphijos skyriaus nariui a. a.

Petrui Jonkui mirus, Vytautas ir Irena Matoniai, E. ir B. Vigeliai, A. ir G. Dilbai, S. ir P. Dideliai ir skyrius Lietuvos Nepriklausomybės Fondui paaukojo 30 dol.

• Hamiltono teatras Aukuras, vadovaujamas aktorės Nelės Dauguvietytės-Kudabienės, atvyksta į New Yorką balandžio 12, šeštadienį, ir Kultūros židinyje suvaidins A. Kairio dramą "Žmogus ir tiltas". Teatro viešnagė organizuoja Liet.

Fronto Bičiulių New Yorko sambūris. Veikalas skiriamas 1914 metų sukilimo aukom pagerbti.

• Leonas P. Šulas lapkričio 7 d. Vienos universitete, Austrijoje, gavo daktaro diplomą. Jo tėveliai gyvena Chicagoje. Sveikiname.

• Dr. Povilas Švarcas, gyv. Mascoutah, Ill., Lietuvos veterinarijos gydytojų d-jos 25 metų paminėjime, kuris įvyks š. m. gruodžio

7 d. Jaunimo Centro kavinėje, kalbės tema: "Lietuvės veter. gydytojas išeivijoje".

• Gen. Vladui Mieželiui, gyv. Phoenix, Ariz., lapkričio 26 d. sukako 80 metų amžiaus. Ta proga, gruodžio 1 d. buvo surengtas pagerbimas.

• Jonas Garla, Dirvos foto korespondentas, su žmona išvyko atostogų į Floridą.

• Jurgio Gliados knyga "SUNKIAUSIU KELIU" apie M. Sleževičių ir daug kitų nepriklausomos Lietuvos kūrėjų gaunama Chicagoje "Drauge", Marginiuose, Terroje, Vaznelių prekyboje ir kitur pas knygų platintojus. Kietais viršeliais su Br. Murino aplanku graži dovana šventėms. Kaina \$5.00. Leidėjo adresas: J. Urbelis, 1649 No. Broadway, Melrose Park, Illinois 60160.

Tautinės Sąjungos veikėjui, buvusiam Tarybos nariui,

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, žmonai BIRUTEI, sūnums, seseriai ir giminėms reiškiame nuoširdžią užuojautą

Amerikos Lietuvių
Tautinė Sąjunga

A. A.

PULCHERIJAI RĖKLAI TIENEI

mirus, jos vyrui plk. ANTANUI RĖKLAIČIUI, Vilties draugijos šimtininkui, dukrai VIDAI, sūnui VYTAUTUI su šeimomis, broliui gen. MIKUI RĖKLAIČIUI ir giminėms reiškiame nuoširdžią užuojautą

Vilties Draugijos Valdyba
ir
Dirva

Pranešame giminėms, draugams ir pažįstamiems, kad 1974 m. gruodžio 1 d. mirė mūsų mylimas tėvelis

DR. BALYS MATULIONIS,

paskutiniu laiku gyvenęs Barberton, Ohio.

Pasiliko dideliame nuliūdime dukterys, Nijolė, Ina, sūnus Algis ir Mindaugas.

Kūnas pašarvotas Della E. Jakubs & Son koplyčioje, 936 East 185 Street, Cleveland, Ohio.

Laidotuvės įvyks š. m. gruodžio 4 d.

Nuliūdę:
dukterys ir sūnūs

Vilties Draugijos šimtininkui, Dirvos bendradarbiui

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, jo žmonai BIRUTEI, sūnums ir seseriai bei giminėms reiškiame nuoširdžią užuojautą

Vilties Draugijos Valdyba
ir
Dirva

Mylimai žmonai ir motinai

PULCHERIJAI RĖKLAI TIENEI

mirus, jos vyrą plk. ANTANĄ, dukrą VIDĄ ir sūnų VYTAUTĄ su šeimomis, svainį gen. MIKĄ RĖKLAITĮ, gimines ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi

Eugenija ir dr. Juozas
B a r t k u s
Danguolė ir Eugenijus
B a r t k u s
Ona Pulkauninkienė

DR. BALIUI MATULIONIUI

mirus, sūnums ir dukroms su šeima reiškia

nia nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdi

Dr. Henrikas Brazaitis
su šeima

Tautinės Sąjungos veikėjui

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, žmonai BIRUTEI, sūnums, seseriai MARIJAI VALIUŠIENEI ir giminėms nuoširdžią užuojautą reiškia

Amerikos Lietuvių Tautinės
Sąjungos Philadelphijos
Skyrius

A. A.

PULCHERIJAI RĖKLAI TIENEI

mirus, mūsų skyriaus nariams, Velionės vyrui ANTANUI su šeima ir svainiui MIKUI RĖKLAIČIAMS, nuoširdžią užuojautą reiškia

Amerikos Lietuvių
Tautinės Sąjungos
Chicagos skyrius

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, jo žmonai BIRUTEI, šeimai, seseriai ir giminėms, nuoširdžią užuojautą reiškia

Vytautas Meškauskas
su šeima

Buvusiam ALT S-gos Clevelando skyriaus pirmininkui

ADV. JULIUI SMETONAI

mirus, žmonai BIRUTEI, sūnums ir giminėms nuoširdžią užuojautą reiškia

ALT S-gos Clevelando
Skyrius

A. + A.

PULCHERIJAI RĖKLAI TIENEI

mirus, jos vyrą pulk. ANTANĄ, dukrą VIDĄ JURKUVIENE, žentą PAULIŲ, dukraitę DAINĄ, sūnų VYTAUTĄ, marčią RIMGAILĘ — PAULIONYTĘ ir vaikaičius VIDUTĘ, ELENUTĘ ir PAULIUKĄ, vyro brolių gen. MIKĄ RĖKLAITĮ, gimines, draugus ir pažįstamus nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime

Jadvyga ir Adolfas
š i m k a i
(šimkevičiai)

Brangiai Mamytei Vokietijoje mirus, sūnų

MARTYNĄ KLIMKAITĮ

su žmona giliai užjaučiame ir kartu liūdime

G. L. Petersonai
P. V. Šepečiai